

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1900

ΑΡΙΘ. 5

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † Ο (πρόεδρος)
† Ο Μέγας Πρωτοδύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ο Αρχιεπ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ο Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ (γραμματεὺς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

- καθ' ὅσον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 8
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδάσκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσῷ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμῖς
Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησίαι βυζαντινῆς ἐξοχρῖσθαι κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου — Περὶ φιλοδοξίας — Ἐορτολόγιον τῆς Οὐγαπάρ (ὁρθόδοξου) Ἀρμενικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας — Σχέσις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐπιστήμην τὴν πολιτικὴν καὶ τὸν πολιτισμὸν — Γράμμα πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας — Ἐπικήδειοι λέξεις εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ ἀοιδίου Κυζίκου Νικοδήμου προσφωνηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Οἰκονόμου πατρὸς Γεωργίου, Μαδυτίου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ

ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ*

Δ'

Ἐντεῦθεν ὑποβάλλεται ταῖς ὁφείσιν ἡμῶν καὶ τῇ γνώσει ἢ κατάστασις ἐκάστου τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναῶν ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος μέχρι τοῦ ΙΗ', δηλὰ γε δὴ ἐν διαρκείᾳ τριῶν ἑκατονταετηρίδων, ὥστε γενέσθαι τὸ σύγγραμμα τὸ παρὸν ἐφόλκιον τοῦ «Βυζαντινοῦ Ἐορτολογίου» δεικνύον ὅποσοι τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ναῶν, ὅσοι σήμερον διατελοῦσιν εἰς τὴν κατοχὴν ἡμῶν καὶ κυριότητα, ἐγείρονται ἐπὶ θεμελίῳ βυζαντινῶν ναῶν ἢ ναοὺς ἀντικατέστησαν ἀποθανόντας. Τὸ ἀπὸ τοῦδε μέρος τοῦ συγγραμμάτιου τούτου ἀποβλέπει καὶ εἰς ἀμυδράν τινα γνῶσιν τῆς ἱστορίας τῶν ναῶν κατὰ τὸν ΙΣ' καὶ τὸν ΙΖ' αἰῶνα.

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 27—29 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Προτάττεται πάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναῶν ὁ **πατριαρχικὸς ναός**.

ὁ ναὸς ἄγνωστον ἀκριβῶς ἂν ᾖ βυζαντινός· ἐάν ποτε γένηται τις ἀνασκαφὴ περὶ τῆς ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτοῦ, πιθανόν ἐστίν ὅτι μέλλομεν μαθεῖν τι μετ' αὐτοψίαν τῶν λειψάνων τῆς δομικῆς· νῦν γινώσκομεν ὅτι, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐσώζετο πρὸ τοῦ 1600 μόνῃ γυναικεῖα ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ὅπου νῦν ἐγείρεται ὁ ναός. Ἐν ἀρχαίῳ ἱστορικῷ μνημείῳ, τὴν οἰκονομικὴν τοῦ ναοῦ τούτου δεικνύον κακοδαιμονίαν, ἀναφέρεται εἰς τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα, καὶ τούτου προσφυῆς ἢ ἐκδοσις ἐνταῦθα, κατόπι τοῦ περὶ ἐμβατικίων κεφαλαίου. Τοῖς ἀναγνώσταις ἀπόκειται τὸ σχηματίσαι συμπέρασμα περὶ τοῦ ὀλιγαριθμοῦ τῶν κατοίκων, ὧν τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας ἐθεράπευον οἱ ὑπηρετοῦντες ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἱερεῖς. Τὸ γράμμα ἐστὶ τοῦτο:

† **Ραφαὴλ ἐλὲν Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.**

Ἐπειδὴ οἰκεία βουλὴ καὶ προαιρέσει συνεφώνησαν ὅ τε μέγας πρωτοπαπᾶς τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κύρ Νικόλαος καὶ ὁ ἐφημέριος ταύτης ἐν ἱερομονάχοις κύρ Σωφρόνιος, ἵνα διάγωσι καὶ ψάλλωσιν ἐν ταύτῃ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔχωσι τὰ εἰσοδήματα κοινοβιακῶς, τὰς λειτουργίας δηλαδὴ, τὰς παρακλήσεις, τὰ εὐχελαιοτρισάγια, τὰ ἀ-

δελφάτα, τὰς ἐννάτας, τὴν κηροδοσίαν, τοὺς ἀρ-
ραβῶνας, τὰ συνοικέσια, τὰς εὐχὰς, σαραντι-
σμοὺς καὶ βαπτίσια, ἀγιασμοὺς καὶ ἀφορισμοὺς
τοὺς ἔνδον καὶ ἔξω· τέλος δὲ πάντων καὶ τὰ λεί-
ψανα· ὅταν δὲ προσκαλῶσι καὶ ἀμφοτέρους εἰς
συνοικέσια καὶ λείψανα εἴτε ἐν τῇ ἐνορίᾳ ταύτῃ,
εἴτε ἀλλαχοῦ, ἔχῃ ἕκαστος τὸ ἴδιον· ὅταν δὲ ὁ
εἰς προσκληθῇ, τὰ διδόμενα ᾧσι κοινὰ ὡς καὶ
τὰ λοιπὰ, ἐξαιρουμένων ἐκ τούτων πάντων ἄσπρα
χιλιάδων δύο καὶ διδομένων τῷ μεγάλῳ πρωτο-
παπᾷ, δι' ἣν ἔχει φροντίδα τῶν τῆς ἐνορίας αὐ-
θεντικῶν ἐπηρεασμῶν καὶ χαρατρίων καὶ τῶν
λοιπῶν, καὶ ἀνενόχλητον ἐᾷ τὸν ἐφημέριον ἐκ
τούτων πάντων, λαμβάνῃ δὲ αὐτὰ καθ' ἕκαστον
μῆνα ἀνὰ ἑκατὸν ἐξήκοντα καὶ ἑξ, αἱ δὲ ἔξοδοι
τῆς ἐνορίας γίνονται καὶ δίδονται ἀπὸ τῶν ζη-
τειῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τούτου χάριν ἡ μετριοτήτης
ἡμῶν γράφουσα ἐπιβεβαιοῖ τὴν συμφωνίαν αὐ-
τῶν καὶ ἀποφαίνεται· ὅστις τῶν δύο τούτων ἀθε-
τῆσαι ταῦτα θελήσῃ καὶ δόλον ποιῆσαι κἂν τε
πολλῶν, κἂν τε ὀλίγων, καὶ μαρτυρηθῆναι ὑπὸ
ἀξιοπίστων μαρτύρων, καθαιρεῖσθω καὶ ἀφο-
ρισμένος ἔστω ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἀσυγχώρητος καὶ
ἄλυστος μετὰ θάνατον.

Ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος γ'.

Τὸ παρὸν γράμμα¹ συμφωνίας ἀπελύθη κατὰ
σεπτέμβριον τοῦ 1604, δεικνύει δ' ὅτι τῷ ναῷ καὶ
τῇ ἐνορίᾳ ὑπηρετοῦν δύο πρεσβύτεροι μόνον, διότι ἡ
ἐνορία τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἐξετείνεται ἀπὸ τῆς
πύλης τοῦ Πετρίου (Πετρί-καπου καὶ νῦν) ἔνδον,
μέχρι τῆς πύλης τοῦ Φαναρίου τῆς δευτέρας, ἥτοι
ρπεελάμβανεν ἐξήκοντα σχεδὸν οἰκίας, καὶ ἔξω
κατὰ τὴν παραλίαν ὁδὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης,
μέχρι σχεδὸν τοῦ Σιναϊτικοῦ μετοχίου. Τὰς χρι-
στιανικὰς οἰκογενεῖας τὰς ἐντὸς τοῦ Φαναρίου ἐπέ-
βλεπον οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Πύργου
μέχρι τοῦ 1704, ἔκτοτε δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν ΙΗ'
ἐκατονταετηρίδα καὶ κατὰ τι μέρος, ὡς ἤκουσα,
τῆς ἡμετέρας, οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ
μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου.

Φαίνεται ὅτι τῆς ἐνορίας τοῦ πατριαρχικοῦ
ναοῦ προαγομένης, ἡ ταύτης οἰκονομικὴ κατάστα-
σις ἐπέτρεψε τὴν αὐξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπηρε-
τούντων ἐν τῷ ναῷ ἱερέων, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι ἐτρέ-
φοντο ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου τοῦ Πατριαρχείου,

1. εὑρηται ἐν φύλλῳ 2176 τῆς τοῦ Δοσιθέου «Νομικῆς
Συναγωγῆς».

κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, (δυσπραγίας οἰκο-
νομικῆς ἐπικρατούσης, ἀπελύθησαν οἱ πολλοί, καὶ
ἔμειναν δύο μόνον ἀμοιβὰδὸν ἱεουργοῦντες καθ' ἑ-
βδομάδα, μετὰ δύο διακόνων².

§

Οὐδὲν μνημεῖον γραπτὸν ἀρχαιότερον τοῦ ΙΖ'
αἰῶνος μαρτυρεῖ τὴν ὑπαρξιν ἐν Διπλοφαναρίῳ
ναοῦ βυζαντινοῦ, κειμένου ἔπου νῦν ὁ πατριαρχικός.
Παλαιότεραν μνείαν ἔχομεν ὑπομνήματα δύο ἀπὸ
28 φεβρουαρίου 1601, ὀνομάζοντα τὸν τοῦ ἁγίου
Γεωργίου ναὸν «νέον Πατριαρχεῖον», ὃς προῦ-
πῆρχε βεβαίως³. Ἡ παράδοσις ἔσωζεν, οὐ πρό πολ-
λῶν χρόνων, ὅτι ὁ ναὸς ἦν μονὴ γυναικεῖα· παρά-
δοξον δ' ἐφάνη μοι ὅτι κατὰ πᾶσαν ἐγκαθίδρυσιν
τοῦ πατριαρχείου ἐν νέῳ ναῷ ἐξελέγετο μονὴ γυ-
ναικεῖα· οὕτως ὁ τῆς Παμμακαρίστου ναὸς ἦν οὐχὶ
ἀνδρεῖα μονή, τὰς δ' ἐν αὐτῇ μοναχὰς ὁ πατριάρ-
χης Γεννάδιος ὁ Σχολάριος συνήλασεν ἐν τῷ ναῷ
Ἰωάννου Προδρόμου τῷ ἐν Τρούλλῳ⁴. μετὰ δ' ἡ-
μιόλιον αἰῶνος, ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπό-
λεως Ματθαῖος ἐξεδίωξε τὰς ἐν Διπλοφαναρίῳ μο-
ναχὰς, ἐκλεξάμενος τὸ μονῶριον αὐτῶν καὶ μετα-
βαλὼν εἰς ἐνδιαίτημα τῶν πατριαρχῶν τῆς ὑπερ-
καθημένης ταύτης τῶν πόλεων.

Ε'

Ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τῶν ἱστορικῶν
τούτων ἐρευνῶν ἀρξάμενοι, ἔχομεν ἐρευνῆσαι τὰ
τῶν γειτόνων ναῶν, ὧν ἤκιστα γνωστὴ ἡ ἱστορία
ἢ ἀπὸ τῆς ἐγέρσεως αὐτῶν μέχρι σήμερον. Ὡς
εἶπον ἀνωτέρω, τέρμα τίθημι σπουδῆς τὰ τέλη τοῦ
ΙΖ' αἰῶνος, τὰς μετὰ ταῦτα τύχας ἐκτιθέμενος ἐν
«Ἡμερολογίῳ Κωνσταντινουπόλεως πανηγυρι-
στοῦ», προσεχῶς ἐκδιδομένῳ.

§

Ὁ ναὸς τοῦ Προδρόμου ἔξω τοῦ Κυ-
νηγοῦ ἀρχαιότερός ἐστι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος· ἐγερθεὶς
τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Κατα-

2. Σεργίου Μακράτου Ὑπομνήματα ἐκκλησι. ἱστορίας,
παρὰ Κ. Ν. Σάββα (Μεσαιων. βιβλιοθήκης τομ. Γ', σελ. 404).

3. τὰ ὑπομνήματα μεταγράψας ἐκ τῆς «Νομικῆς Συναγω-
γῆς» ἐξέδωκεν ὁ μέγας ρήτωρ τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Μηνᾶς
Δ. Χημουρόπουλος ἐν τόμῳ Β' τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας»
σελ. 779—780.

4. Α. Γ. Πασιπάτη, Βυζαντινὰ μελέται· σελ. 298—302
καὶ 299 ἰδίως.

κουζηνού, κατά τὰ μέσα δήλον οὖν τῆς ΙΔ' ἐκατονταετηρίδος, ἐξῶ τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων, περὶ τὸν αἰγιαλὸν τῆς βασιλικῆς πύλης»¹ ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Νικολάου Χρησίμου, ἀνῆκεν ἐπὶ ἡμῖς αἰῶνος εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, «κτιτορικός» ὢν ναός· ἐκ προστάγματος αὐτοκρατορικοῦ, κατὰ τὸ τότε κρατοῦν δίκαιον, ἀνεδέξατο τὸν ναὸν ὁ γαμβρὸς τοῦ κτίτορος πρεσβύτερος Θεόδωρος ὁ Σισίνιος, ὃς ἔλαβε «καὶ τὰ δύο οἰκοτόπια τὰ περὶ τὴν ὁδὸν, τὰ προσκυρωθέντα παρὰ τοῦ Κάσπακος ἐκείνου»². Τὴν τοῦ ναοῦ τούτου δεσποτεῖαν ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ τοῦ Νικολάου Χρησίμου, ἱερεῖς ὄντες καὶ οὗτοι καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ προτόδους συμμεριζόμενοι, ἦτοι Γεώργιος ὁ Μοσχόπουλος καὶ ὁ Γαβρᾶς, οὗ ἡ σύζυγος, στερουμένη πιθανῶς ἄρρενος, ἐπώλησε τὸ ἀνήκον αὐτῇ μέρος εἰς Μιχαὴλ τὸν Μοσχόπουλον, υἱὸν τοῦ Γεωργίου, νέον ἀποθανόντα καὶ καταλιπόντα τέκνον ἄρρεν· ἐπίτροπος τῶν δικαίων τοῦ ὀρφανοῦ τούτου καὶ κηδεμὼν ἦν Ἰωάννης ὁ Χαρσιανεΐτης, ὅστις τὸν Ιούνιον τοῦ 1400 ἀνήνεγκε τῷ τε πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Ματθαίῳ καὶ τῇ συνόδῳ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐδικαιώθη τὸ ὀρφανὸν ἵνα ἡ «δεσπότης τριῶν μεριδίων τοῦ ναοῦ, τῶν μὲν δύο ἐξ ἀγορασίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τῆς δὲ μιᾶς ἀπὸ κληρονομίας πάλιν αὐτοῦ (τὴν γὰρ λοιπὴν μερίδα ἔχει ἡ πρὸς μητρὸς θεία αὐτοῦ)..... καὶ ἐπειδὴ τῶν ἐνταῦθα ἀποδῆμετ' ἡ θεία αὐτοῦ ἡ Μοσχοπουλίνα, εἰ μὲν ἐπανεέλθοι ἐνταῦθα, λήψεται τὴν οἰκίαν μερίδα καὶ ποιήσει εἰς αὐτὴν ὡς βούλεται, ὡς δὲ καὶ εἰ τελευτήσῃ ἐνδιαθήκως· εἰ δὲ ἀδιαθέτως, λήψεται καὶ τὸ ἐκείνης μέρος ὁ παῖς οὗτος ὡς ἀδελφόπαις, κατὰ τοὺς φιλευσεθεῖς νόμους»³.

§

Τῷ 1399 καὶ τῷ 1400 ἦν ἱερεὺς ἐν τῷ ναῷ τούτῳ Μανουὴλ ὁ Ἀπόκαυκος, ἄνευ οὐδενὸς δι-

1. τῆς Παλάτ καποῦ μετὰ ταῦτα, δηλ. πύλης παλατιοῦ.

2. κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἀναφέρονται καὶ τινὰ κτήματα καὶ καπηλικά ἐργατήρια, ὧν πάντων ἰδιοκτήτης ἦν ὁ Στυλιανὸς Χαλκεόπουλος, καὶ κῆπος ἀνήκων εἰς τὸν Μάρκον Παλαιολόγον Ἰάκριν, καὶ οἰκήματα τοῦ Μαυρομάτη πλησίον τοῦ κήπου τούτου. Miklosich καὶ Mueller, Acta Patriarchatus, τόμ. Β', σελ. 452, 497. Ἦν δὲ καὶ «μυρεψικὸν ἐργαστήριον»· εἶδος φαρμακείου, ὡς νομίζω, πωληθὲν εἰς Νικόλαον Σοφιανὸν ὑπὸ τῆς μοναχῆς Ὑπομονῆς Χρυσοκεφαλίνης τῆς Καυκανίνης καὶ Ἰωάννου Ἀντιοχείτου Καλοειδᾶ· αὐτόθι σελ. 358. Ἐκ τούτων δὲ συνάγω ὅτι τὰ μέρη τὰ περὶ τὸν ναὸν τοῦτον οὐκ ἦσαν ἄμοιρα κατοίκων.

3. Acta, τόμ. Β', σελ. 391—393.

καιώματος κυριότητος τοῦ ναοῦ⁴. Πρὸ τούτου δὲ, τῇ 20 Ἰανουαρίου 1383, κατεδικάσθη συνοδικῶς εἰς ἀργίαν «ἐνιαυτὸν ἓνα ὁ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ Κυνηγοῦ παπᾶς, ὡς δόξα βούλλης εὐλογήσας τὴν τοῦ Ἀσάνη, τοῦ μεγάλου πριμμικηρίου θυγατέραν μετὰ τοῦ Ραούλ καὶ διὰ τὸ κεκωλυμένον ἐκ μέρους εἶναι τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον»⁵.

§

Κατὰ τὸν ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' αἰῶνα εἴπερ εἶχεν εὐάριθμον ἢ πυκνὴν ἐνορίαν ὁ τοῦ Προδρόμου ναὸς οὗτος ἄγνωστον, ὡς καὶ πότε περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς μονῆς τοῦ θεοδαδίστου ὁρους Σινᾶ. Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ἦν μετόχιον τῶν σιναΐτων, τυρποληθεὶς δὲ τῷ 1640 ἀνωκοδομήθη τῷ 1686, μεσιτεία τοῦ τότε σταλέντος πρεσβυτοῦ τῆς Ρωσσίας Νικήτα Ἀλεξίεβιτς, ἐν Ἀδριανουπόλει μένοντος, αἵτου εὐρεθεὶς καὶ ὁ Ἀνανίας⁶ ἔδωκε τῷ τότε Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχῃ Διονυσίῳ μερικὰ χρήματα, μεταχειρισθεὶς μέσον τὸν τότε τοῦ Πατριαρχείου λογοθέτην⁷ καὶ τοὺς ἔκαμεν ἓνα γράμμα συνοδικὸν νὰ εἶναι ἡ εἰρημένη ἐκκλησία μετόχιον. Ἐβαλε δὲ ὁ λογοθέτης εἰς τὸ προοίμιόν τινα ἐγκώμια τοῦ Σινᾶ ὁρους (ἀρχιεπισκόπου), πῶς τάχα φορεῖ καὶ εὐφημίζεται ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πρῶτοι. Οἱ οὖν σιναῖται μὲ τοῦτο ἐνόμισαν νὰ ἐγινήκασιν αὐτεξούσιοι καὶ ἄρχισαν νὰ λέγουν καὶ νὰ γράφουν τὸν Σινᾶ ὁρους «μακαριώτατον καὶ ἀγιώτατον». Καὶ ἄλλα ἄρχισαν νὰ κάμουν πολλὰ παράνομα, τὰ ὅποια ὄντα ὑπέρογκα, ἐγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοδικὸν καὶ ἀνεγνώσθη ἐκεῖ καὶ ἐπέμφθη καὶ εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας ἕτερον καὶ εἰς τὸν Ἀντιοχείας ἄλλο καὶ γνωσθέντα κανονικὰ παρὰ τῶν πατριαρχῶν ἀνεγνώσθησαν ἐκεῖ, περιέχοντα ὅτι ὁ Σινᾶ ὁρους εἶναι ἀπλῶς ἀρχιεπίσκοπος καὶ λέγεται «θεοφιλέστατος» καὶ εἶναι ὑποκείμενος τῷ Ἱεροσολύμων καὶ χειροτονεῖται παρ' αὐτοῦ κανονικῶς καὶ μνημονεύει αὐτοῦ, καὶ μήτε μίτραν φορεῖ, μήτε τίτλον γράφει εἰς τὰ γράμματά του, μήτε συγχωροχάρτια δίδει⁸. Ταῦτα γράφει Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων· πρὸς συμπλήρωσιν δ' αὐτῶν καὶ κατανόησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς γνώσιν τῆς πρὸ τοῦ 1686

4. αὐτόθι· βλέπε κυρίως σελ. 297 καὶ 392.

5. τοῦ αὐτοῦ τόμου σελ. 51.

6. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου ὁρους.

7. ἦν ὁ Ἰωάννης Καρυοφύλλης.

8. Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας τόμ. Α', σελ. 297—298. Ἰδὲ καὶ σελ. 277.

ιστορίας τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου αἰς τοῦ Κυνηγοῦ» ἐκδίδωμι γράμμα συνοδικόν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου Δ' τοῦ Μουσελίμη, τέως ἀνέκδοτον⁹, τοῦτο·

† Διονύσιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Καθάπερ ἐν τοῖς παρὰ Θεοῦ πλάστουρηθείσι ποιήμασι λογικοῖς, εἴτε νόας εἴποις, εἴτε ἀνθρώπους, πολὺ τὸ διάφορον εὖροις λόγοις θεοσόφων ἀνθρώπων ποδηγετούμενος ἐν τῇ τούτων ἐξακριβώσει (αὐτίκα γὰρ ἐννοήσεις τάξεις ὁμοῦ καὶ στάσεις, κατὰ τὸν ἱεροφάντορα Διονύσιον, τῶν λογικῶν δυνάμεων ὑπερέρας τε καὶ ὑποδεστέρας ἀλλήλων, τοῦτο αὐταῖς οὐ μόνον τῇ θεῇ βουλῇ καὶ θελήσει οὕτως οἰκονομηθὲν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐν ἐκάστη ταξιαρχίᾳ διάθεσιν τε καὶ ιδιοτροπίαν λογικῆς φύσεως διορισθὲν, ἔστι γὰρ, φησὶν ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, διαφορὰ ὡς περ ἀνθρώποις οὕτω τοὶ καὶ ἀγγέλοις· οὕτω καὶ τοῖς ἀνθρώποις τοῦ παναγίου Πνεύματος αὐτοῖς τὰ θεουργικὰ διανέμεντος χάρισμα· διαφορὰ, φησὶν ὁ πᾶμμεγας Παῦλος, χαρισμάτων εἰσὶ, καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν Πνεύμα κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως ἐκάστου, ὥστε συμπεραίνων φησὶν: ἦθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὓς μὲν προφῆτας, οὓς δὲ διδασκάλους, οὓς δὲ χαρίσματα ἱερατικά καὶ τὰ ἐξ ἑξ· τοῦτ' αὐτὸ εὖροις ἂν καὶ τοῖς ἀψύχοις καὶ ἀναισθήτοις, ποταμοῖς δηλαδὴ τε καὶ ὄρεσι, προτιμωμένοις ἄλλων ἰσοταγῶν, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀγιαζομένοις τε τέρασι δεινοῖς καὶ θαύμασι φοβεροῖς καλλωπιζομένοις, καὶ τοῦτο διὰ τινὰ ιδιοτροπίαν αὐτῶν καὶ φυσικὴν ἐπιτηδειότητα, καίτοι τὴν ἡμετέραν λανθάνουσιν γινώσκιν· οὕτω τοῦ ἀπειροδυνάμου Θεοῦ καὶ παρασχόντος αὐτοῖς ταύτην καὶ κατανεύοντος: Ὁρα μοι πρὸς Θεοῦ ὅσα καὶ οἷα τετέλεσται ἐν Θιβῶρ καὶ Ἑρμών, καὶ ἐν Ἰορδάνῃ τε καὶ ἐν ἄλλοις, ἅττα καὶ ὁ προφητὰν Δαβὶδ ὑπαινιττόμενος ἔλεγε: τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριὸς, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων, τίς σοι ἔστι θάλασσα ὅτι ἔφυγε; Πῶς τὰ ἄψυχα σκιρτᾷ καὶ φεύγει κινητικῆς ἐκ φύσεως ἀμοιροῦντα δυνάμεως; ἢ ὅτι διὰ τινὰ ιδιοτροπίαν φυσικὴν τῶν τοιούτων θαυματουργῶν δεκτικὴν σκιρτᾷ τῇ θεῇ δυνάμει ἐπὶ τελεσιουργίᾳ ἀφράκτου τινὸς ἐννοίας, ὡς αὐτὸς μόνος εἶδεν ὁ τεκτονάμενος ταῦτα καὶ οὕτω διευθετισάμενος. Ἐπάνειμι νῦν ἐπὶ τὸ πάντων καὶ ὁρέων καὶ βουνῶν ὑπέρτερον ἀσυγκρίτως Σίναιον ὄρος, ἐν ᾧ τὸ κατ' ἀρχὰς εἰδὲκνυτο τῷ θεόπτη Μωϋσῇ ἡ βῆτος καιομένη καὶ οὐ καταφλεγόμενη, τὴν τε συγκαταβατικῶς τῆς θεότη-

τος τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνοίκησιν ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου ἀφλέκτως, καὶ τὴν κακουχίαν τοῦ ἱσραηλιτικοῦ λαοῦ ἐν τῇ φλογώδει κακώσει τῆς Αἰγύπτου κακουμένου καὶ μὴ ἐξολοθρευομένου ὑποδηλοῦσα· ὅθεν ἐν εἴδει ἀγγέλου χρηματίζων τῷ Μωϋσῇ Θεὸς ἐκέλευεν αὐτῷ λύσαι τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ὁ τόπος ἐν ᾧ ἔστηκε γῆ ἁγία ἐστίν. Ἀνελθε δὲ μοι ἐπὶ τὰς βροντάς καὶ ἀστράπας, γεγονούσας ἐν ταῖς οὐρανομήκεσιν αὐτοῦ κορυφαῖς, τοῦ μὲν λαοῦ ἀγιαζομένου καὶ κάτω ἱσταμένου, τοῦ δὲ Μωϋσῆος ἀνερχομένου καὶ τὸν γνόφον ὑποδυομένου, καὶ Θεὸς ἐμὴ λούοντος (ὡς αὐτὸς οἶδε) καὶ νόμον λαμβάνοντος ἐν πλατὶ γεγραμμένον δακτύλῳ Θεοῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς σκηνῆς προσταττομένου, καὶ ὅρα ἵνα ποιήσῃς κατὰ τὸν τύπον τὸν δοθέντα σοι κελευσμένου, καὶ ὀπίσθια τοῦ Θεοῦ κατοπτανομένου, εἴτε τὴν γινώσκιν τῆς κτίσεως, εἴτε τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τοῦ Θεοῦ ἐν ἀνθρώποις ἐπιδηρίαν διὰ τοῦτου σηματοδοτήσαν, ὅθεν ὁ μὲν Μωϋσῆς ἀπὸ τοῦτου θεόπτης κατωνομάζετο, τὸ δὲ ὄρη θεοβαδίστον προσηγορεύετο, ἅτε τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ ἐν αὐτῷ δοθέντος γραπτοῦ νόμου ἐν ἀνθρώποις κατὰ γινώσκιν βεβαδίσαντος. Μείγα τῷ ὄντι καὶ ἐξέστιον τοῦτο καὶ ρητορικῶν στομάτων ὑπερπαλὸν τὴν δυνάμιν, καὶ οὐκ ἂν κατ' ἀξίαν γεραιρεῖν δυνήσεται οὐδ' εἰ καθ' Ὁμηρόν τις στομάτων δεκάδα προσκτήσαιο. Τοιγάρτοι ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀείμνηστος Ἰουστινιανὸς ἔργοις ἐγνωκὼς ἐκθειάζει τὸ μυρίων ἐκθειασμῶν ἄξιον (καὶ πρὸ τοῦτου ἡ ἀείμνηστος ἐν βασιλείᾳ Ἑλένη) κτίσμασι πολυτελέσιν ὠραῖσάμενος καὶ ἀναθήμασιν ὠραιότατοις φιλοτιμησάμενος, κόρον οὐκ ἔσχε τοῦ πόθου καὶ τῆς ἐφείσεως κατακοσμεῖν καὶ σεμνύνειν τὸ θεοδόξαστον τοῦτο καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν καταγώγιον· γέγραφε γὰρ ἐν τοῖς περὶ τοῦτου ἰδίῳ αὐτοῦ χρυσοβούλλαις: εἴ τις ὀνομάσει τοῦτο τόπον πάσης ἀγιωσύνης, τόπον ἀγιαζόντα τοὺς πλησιάζοντας αὐτῷ καὶ οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, ἀληθέστατον τὸν λόγον ἔρει. Διὸ καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀρχιερατεύοντας τοῖς αὐτοῖς προνομίοις καὶ προσηγορεύσει καὶ ἀμφοῖς ἐκέλευσε τιμᾶσθαι καὶ φιλοτιμᾶσθαι, ὅσοις καὶ οἱ Ἀχριδῶν καὶ Κύπρου ἀρχιερατεύοντες, καὶ οἱ μετ' ἐκείνων βασιλεῖς καὶ αὐθένται καὶ πατριάρχαι ἔργοις καὶ λόγοις ἕκαστος τὴν πρὸς τοῦτο φιλοτιμίαν κατα καιροῦς ἀρχρότως ἐφιλοτεχνήσατο, θαυμάσαντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ σεβασμῷ μοναστηρίῳ ἀρετὴν κατὰ λόγον τῶν ἐνασκουμένων πατέρων καὶ μέχρι τῆς δεῦρο διαλάμπουσας ἐν τοσούτῃ ἀνωμαλίᾳ πραγμάτων καὶ δυστυχίᾳ πιεζομένων καὶ κακουχομένων, οὐ μὴν ἀπειρηκότων, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν χριστιανῶν. Διὸ δὲ καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων ἀδελφότητος συνδιασκεψαμένη βοήθειαν τινὰ ἐπενεγκεῖν τούτῳ τῷ θεοδόξαστῳ καὶ θεοβαδίστῳ ὄρει καὶ ἔρανον φιλοτιμίας εἰσενεγκεῖν, ἐφ' ᾧ μὴ ἀμέτοχοι ὦμεν τῆς τοιαύτης ἐπαινετῆς φι-

9. ἐκ τοῦ Α' (παλαιότερου) πατριαρχικοῦ κώδικος· ἀπὸ σελ. 470—472.

λοτιμίας και ἀμέθεκτοι τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ μεγα-
 λουργίας, ἔγνωμεν βεβαιῶσαι δι' ἡμετέρων πατριαρ-
 χικῶν σιγίλλιωδῶν γραμμάτων τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁ-
 γίου ἐνδόξου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ
 Ἰωάννου, τὴν ἤδη νεωστὶ κτισθεῖσαν διὰ μεσιτείας
 τοῦ πρέσβεως τῆς Μοσχοβίας, διὰ δαπάνης μερικῆς
 καὶ ἀναλωμάτων τινῶν φιλοχρίστων, καὶ τῆς λοιπῆς
 διὰ τῶν εὐρεθέντων ἐνταῦθα πατέρων τοῦ αὐτοῦ Σι-
 ναίου ὁρους, οὕσαν ἐν τοποθεσίᾳ Κυνηγοῦ, ἔξωθεν τῆς
 πύλης λεγομένης Μπαλατᾶ, ὥστε εἶναι καὶ λέγεσθαι
 ταύτην μετόχιον τοῦ σεβασμίου μοναστηρίου τοῦ ἁ-
 γίου Σιναίου ὁρους, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τούτου μετό-
 χια, ἄνωθεν μὲν πρὸ χρόνων πολλῶν ἐκκλησίας οὐ-
 σης ἐνοριακῆς καὶ τεφρωθείσης τῇ τότε, εἴτα δὲ ἐν
 εἰδὲι οἰκίας κτισθείσης καὶ ἀφιερωθείσης τῇ σεπτῇ
 ὁρεὶ παρὰ τῶν ἐξαγορασάντων τὸν τόπον, καὶ μέχρι
 τοῦδε εὐρισκομένης εἰς τὴν ὑποταγὴν τούτου, ὡς δια-
 λαμβάνει καὶ τὸ ἔγγραφον τῶν κριτῶν τῆς ἐξουσίας,
 καὶ καρπομένου πολλοστοῦ τινὸς εἰσοδήματος ταύ-
 τῆς, εἴτα κτισθείσης θείῃ ἐλέει διὰ μεσιτείας, ὡς
 εἴρηται, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Σιναίου ὁρους, ὡς
 καὶ τὰ μετέπειτα ἔγγραφα τῆς ἐξουσίας διατρηνούσι,
 γεγονότα εἰς σύστασιν καὶ βεβαίωσιν τῆς κτίσεως
 αὐτῆς παρὰ τῶν κριτῶν, καὶ ποιῆσαι ταύτην ἐλευθέ-
 ραν παντός ζητήματος πατριαρχικοῦ καὶ ἐνοριακοῦ,
 πλὴν τοῦ διδόναι κατ' ἔτος τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χρι-
 στοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ γρόσια τεσσαράκοντα, καὶ
 οὐδὲν ἄλλο, καὶ τοῦ μνημονεύειν τοῦ ἡμετέρου πα-
 τριαρχικοῦ ὀνόματος καὶ τῶν κατὰ καιροὺς πατριαρ-
 χεούτων· καὶ τοῦτο οὐ μόνον χάριν σημείου ὑποτα-
 γῆς, ἀλλὰ καὶ τοσαύτης συγκαταβάσεως γεγονούσης
 ἀπὸ τοῦ ἐμβατοικίου τῆς ἐνορίας ταύτης, ὥστε μὴ
 προσκλαίεσθαι τοὺς ἱερεῖς ταύτης, διὰ τὸ ἐπιγινόμε-
 νον εἰσόδημα ἔνδον τῆς ἐκκλησίας ταύτης, λειτουρ-
 γιῶν, μνημοσύνων, καὶ εὐχελαίων, εὐρισκομένου ἐν
 αὐτῇ καὶ καθεζομένου τοῦ πεμπομένου ἐντεῦθεν* παρὰ
 τῆς κοινῆς συνάξεως τοῦ τε ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν
 πατέρων κατὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν συνήθειαν ἡγουμέ-
 νου μετὰ τῆς αὐτοῦ συνοδίας, συναγόντων μὲν καὶ
 καρπομένων τὸ ἐπιγινόμενον ἐν αὐτῇ εἰσόδημα τῆς
 ἐλεημοσύνης τῶν χριστιανῶν πρὸς μερικὴν περίθαλ-
 ψιν καὶ βοήθειαν τοῦ θεοτιμῆτου καὶ θεοφρουρήτου
 Σιναίου ὁρους, ἥτοι τοῦ σεπτοῦ μοναστηρίου, οὐδαμῶς
 δὲ κειλημμένων τοῖς ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἐνοριακοῖς εἰσο-
 δήμασι καὶ πύρβαις, ἅτε μοναστηριακοῦ μετοχίου
 ὄντος καὶ σεμνυνομένου ἡσυχίας, δεήσεσθαι τε καὶ
 ἐντεῦξαι, εἰ μὴ που προσκληθεῖεν. Τούτου χάριν
 γράφομεν καὶ ἐν ἁγίῳ ἀποφαινόμεθα Πνεύματι, μετὰ
 τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου (κτλ.
 κατ' ἔθος) ὅτι ἡ σεβασμία αὕτη ἐκκλησία, ἡ νεύματι

θείῳ συντελεσθεῖσα, τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου
 προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, κατὰ τὴν τοπο-
 θεσίαν Κυνηγοῦ, ἐκτὸς τῆς πύλης λεγομένης Μπαλατᾶ,
 μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλλίων,
 ὡς ἐπ' ὀνόματι κτισθεῖσα καὶ ἀφιερωθείσα παρὰ τῶν
 ἐξαγορασάντων τὸν τόπον αὐτῆς πρότερον τεφρωθεί-
 σης**, εἴτα καὶ παρὰ τῶν μεσιτευσάντων αὐτὴν κτι-
 σθῆναι, ὡς δηλοῦσι καὶ τὰ παρὰ τοῖς Σιναίταις αὐ-
 τοῖς πατρᾶσιν εὐρισκόμενα ἔγγραφα τῶν κριτῶν τῆς
 ἐξουσίας, βεβαιούντα τὴν κατασκευὴν ταύτης ἐπ' ὀ-
 νόματι τοῦ Σιναίου ὁρους, ἔστω καὶ λεγέσθω Μετό-
 χιον τοῦ θεοδοξάστου καὶ θεοβαδίστου Σιναίου ὁρους,
 ὡς καὶ τὰ λοιπὰ μετόχια αὐτοῦ τὰ ἐν διαφόροις τό-
 ποις, σεμνυνομένη τῇ σεμνῇ ὀνόματι τούτῳ, ὡς σε-
 μνὸν ἀνδρῶν καταγώγιον, καὶ κατ' οὐδὲν ὕστερου-
 μένη τῶν προνομίων τῶν μοναστηριακῶν μετοχιῶν***
 ὡς μηδεμίαν μετοχὴν ἔχουσα εἰς τὴν περὶ αὐτὴν ἐνο-
 ρίαν, καὶ πεμπέσθω παρὰ τῆς κοινῆς συνάξεως τοῦ
 τε ἡδὴ καὶ τοῦ κατὰ καιροὺς ἀρχιεπισκόπου Σιναίου
 ὁρους καὶ τῶν πατέρων ἡγούμενος μετὰ τῆς συνοδίας
 αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν συνήθειαν, ἐπὶ τῇ εὐ-
 ρίσκεσθαι ἐν αὐτῇ καὶ καθεζεσθαι καὶ ἐκτελεῖν τὰς
 συνήθεις ἀκολουθίας καὶ ἐντεῦξαι πρὸς τὸν Κύριον,
 καὶ καρποῦσθαι καὶ συνάγειν τὸ ἐπιγινόμενον εἰσό-
 δημα ἀπὸ τῆς τῶν εὐσεβῶν ἐλεημοσύνης, λειτουρ-
 γιῶν, ἁγιασμῶν, παρακλήσεων, εὐχελαίων καὶ ἄλλων
 τοιούτων ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀφιερωμάτων κι-
 νητῶν καὶ ἀκινήτων πρὸς μερικὴν περίθαλψιν καὶ βοή-
 θειαν τῶν πολλῶν κακώσεων τοῦ σεπτοῦ μοναστη-
 ρίου, διαλαμβάνοντος ταῖς ἀρεταῖς ὡς κρίνον ἐν μέσῳ
 ἄκανθων ἐν ἱερμαίαις κακώσεσιν, οὐδεμίαν μετοχὴν
 ἔχοντες ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς εἰσοδήμασιν καὶ πύρβαις
 τῶν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ (εἰ μὴ που προσκληθεῖεν) ἐν λό-
 γῳ καὶ στάσει καὶ τάξει μετοχίου, οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ
 τοῦ θεοβαδίστου ὁρους, καὶ εἰ ποτε [συμβαίη παρα-
 γενέσθαι τὸν ἀρχιεπίσκοπον τούτου, κατὰ καιρικὰς
 περιστάσεις, ἐν τῇ βασιλευούσῃ, ἐκτελεῖν τὰ τῆς ἀρ-
 χιερωσύνης ἐν αὐτῇ, δίχα μόνως τοῦ τοῦ ἱεροῦ συνθρό-
 νου ἐγκαθιδρύσεως, παντελεύθεροι ὄντες αὐτὸ τε τὸ
 μετόχιον καὶ οἱ ἐν αὐτῷ πατέρες παντός πατριαρχι-
 κοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, πλὴν τοῦ διδό-
 ναι κατ' ἔτος τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ
 Ἐκκλησίᾳ γρόσια τεσσαράκοντα, καὶ τοῦτο χάριν
 ὑποταγῆς, καὶ τοῦ μνημονεύειν ἐν ταῖς ἀκολουθίαις
 τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ὀνόματος καὶ τῶν μεθ'
 ἡμᾶς, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἄχρι καὶ ὀβολουῦ, τοῦτο τὸ ἐ-
 λευθέριον καὶ ἡμῶν κατὰ δύναμιν ἐρανισαμένων μετὰ
 τῆς περὶ ἡμᾶς ἀδελφότητος πρὸς τὸ μυρίων ἐλευθε-
 ριῶν καὶ βοηθημάτων ἄξιον ὄρος, ὅπερ ὁ ἐν ἐκείνῳ

* μᾶλλον γραπτὸν ἐνταῦθα.

** προδήλως ἐξεργῆται τὸ χωρίον.

*** προδήλως σφάλμα τὸ ὡς, ἀντὶ καί.

λαλήσας καὶ βυθίσας Θεὸς ἀποδείξαστο. Ὅστις δὲ τῶν μετέπειτα ἀνευλαθείας τρόποις χρησάμενος καὶ ἀναισχύντῳ γνώμῃ κινούμενος, ὡς θεομισῆς καὶ θεοκάπηλος, προδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν ταύτην καὶ ἀνατρέψῃ τὰ εὐλόγως καὶ δικαίως διορισθέντα περὶ τοῦ σεβασμοῦ τούτου μετοχίου, προδοὺς τοῦτο ὡς ἄλλος Ἰούδας τὸν Κύριον, ἢ ἄλλως πως μετενεγκεῖν βουληθεῖ τὸ μετόχιον τοῦτο εἰς ἄλλην κατὰστασιν, κωμάζων κακεντρεχέτι προφάσειν ἢ μεταφέρειν τὸ τούτου εἰσόδημα εἰς ἰδίαν αὐτοῦ θελήσει, ὁ τοιοῦτος, ὡς καταφρονητὴς τοῦ πανσέπτου καὶ θεοβυθίστου ὄρους, τῆς τάξεως ὧν τῶν ἱερωμένων, ἢ τῆς στάσεως τῶν κοσμικῶν, ἄρχων ἢ ἀρχόμενος, εἴη ὑπόδικος ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς, καὶ πᾶν ὃ, τι οὖν ἀπείσιον καὶ φοβερόν εἴη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ (ἔπονται σύντομοι κατ' ἔθος ἀρχαί). Ὅθεν καὶ εἰς δῆλωσιν καὶ βεβαιώσιν τῆς ἐλευθερίας τούτου γέγραπται τὰ παρόντα σιγιλλιώδη βεβαιωτήρια γράμματα καὶ ἐδόθη ἀπολυθέντα τῷ πανσέπτῳ καὶ θεοδοξάστῳ καὶ θεοβυθίστῳ Συναίῳ ὅρει ἐπὶ διηνεκαὶ ἀσφαλείᾳ.

Ἐν ἔτει, αχπς', κατὰ μῆνα ὀκτώβριον, ἐπινεμήσεως δεκάτηρ.

† Διονύσιος ἐλῆφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† ὁ Ἑρακλείας Βαρθολομαῖος. — † ὁ Κυζίκου Κύριλλος. — † ὁ Νικομηδείας Μελέτιος. — † ὁ Χαλκηδόνης Γαβριήλ. — † ὁ Ἀδριανουπόλεως Νεόφυτος. — † ὁ Προβόσης Καλλίνικος. — † ὁ Ρόδου Παρθένιος. — † ὁ Ἀθηνῶν Ἀθανάσιος. — † ὁ Φιλίππουπόλεως Νεκτάριος. — † ὁ Διδυμοτείχου Γρηγόριος. — † ὁ Δέρκων Μακάριος. — † ὁ Κρήτης Καλλίνικος.

ΣΤ'

Τῶν ἀγχιτερμόνων ναῶν ἐξεταστέοι νῦν τέσσαρες, ὧν οἱ δύο τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν ἀνάγουσιν ἄχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ὁ εἰς εἰς τὸν ΙΓ' καὶ ὁ τέταρτος εἰς τὸν ΙΣΤ', κατὰ παράδοσιν ἀντικαταστήσας ὁμώνυμον ναὸν μὴ ζῶντα νῦν· τῷ περὶ τούτων λόγῳ συναφῆς ἔσται σημείωσις τις περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας. Ἡ περὶ τῶν τεσσάρων τούτων ναῶν διατριβὴ γενήσεται σύντομος.

§

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κανάβη, δηλὸν οὖν τῆς Εὐλοπόρτης, ἔστι γνωστότερος ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1334. Ὑπάρχων καὶ προηγουμένως, παρεχωρήθη, καθ' ὁρισμὸν Ἡσαίου τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τοῦ σκευ-

οφύλακος καὶ σκελεῖς τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Καλοῦ Τρικανᾶ τοῦ διακόνου τῷ οἰκείῳ τοῦ αὐτοκράτορος Γεωργίῳ τῷ Πεπαγωμένῳ, κατὰ νοέμβριον τοῦ 1334, ὡς μηδενὸς ἔχοντος ἐν τῷ ναῷ τούτῳ κτιτορικὸν δικαίωμα. Κατὰ τὸ περὶ τούτου ἀπολυθὲν πατριαρχικὸν ἔγγραφον¹, ὁ ναὸς ἔκειτο «πλησίον τῶν οἰκημάτων τοῦ Πεπαγωμένου τῶν περὶ τὴν πόρταν τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ κατὰ τῶν Κυνήγων», ὁ δὲ Πεπαγωμένος θεῖον ζήλῳ κινήσει ἐζήτησεν ἐκχωρηθῆναι τὸν ναὸν αὐτῷ, ὅπως ἀποδιώξῃ τὰ δοκοῦντα αὐτῷ πρὸς βελτίωσιν αὐτοῦ, πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνελλιπῇ τῶν ὁμνωδιῶν καὶ τῶν ἱεροτελεστιῶν καὶ τῆς ἐτησίου τοῦ μεγαλομάρτυρος ἱερῆς, καὶ ὡς ἂν ἀδιάλειπτον ἐν αὐτῷ διατελεῖται τὸ τῶν κραταιῶν καὶ ἁγίων ἡμῶν αὐθεντῶν καὶ βασιλέων μνημόσυνον καὶ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τοῦ χριστιανικοῦ παντός ὁρθόδοξου συστήματος², διορίζων «αὐτὸς τε καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ» ὃν ἂν ἐθέλωσιν ἱερεῖα. Κωνσταντῖος ὁ πατριάρχης φρονεῖ· ὅτι ὁ ναὸς ὠνομάσθη κοινῶς «τοῦ Κανάβη» ἀπὸ Νικολάου τοῦ Καναβοῦ, αὐτοκράτορος ἡμεροβίου, ἐκλεγέντος τῇ 28 Ἰανουαρίου 1204, ὅτι μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἔσωζε τὸ παλαιὸν αὐτοῦ σχέδιον, μετὰ τρουλλοῦ ὠκοδομημένος καὶ διὰ μουσίου ἔσωθεν ἐξωγραφημένος, ὃν, ὑπόσεισμοῦ καὶ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου λελωθῆναι, οἱ χριστιανοὶ κατέρριψαν, ἀνεγείραντες ἕτερον³. Χρέεσιν ὑποπεσόντα τὸν ευστυχῆ ναὸν καὶ πωλούμενον ὑπὸ δανειστῶν αὐστηρῶν ἠγόρασε τῷ 1597 ὁ λαμπρὸς πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ [πατριαρχικοῦ] θρόνου Κωνσταντινουπόλεως «ἐπιτηρητῆς» Μελέτιος ὁ Πη-γᾶς³.

§

Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου Μαγουλιωτίσσης, ὁ πρώην ναὸς τῆς Παναγιωτίσσης, ἀναφερόμενος ὡς τόπος μοναχικῆς ἀσκήσεως ἐν τῷ Ι' αἰῶνι, καὶ ὡς μονὴ κατὰ τὸν ΙΑ', ἀνεκτίσθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ', καὶ τοσοῦτῳ ὡς καλῶς μοναστήριον προήγετο, ὥστε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἐκέκτητο δύο κλιβάνους δημοσίου, ἀμπέλια δύο.

1. Acta Patriarch. τόμ. Α', σελ. 568.

2. Κωνσταντῖου πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Συναίου Συγγραφεῖς ἐλάσσονες· σελ. 411.

3. Κ. Ν. Σάββα, Σχέδιον βιογραφικὸν περὶ τοῦ πατριάρχου Ἱεροκλείου Β', σελ. πβ.

καὶ «ἐξήκοντα ὀσπίτια ἐμφυτευτικά» ἐντὸς αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ πάντα πρόσδοον ἐτησίως ἀποφέροντα τῇ γυναικεῖα ταύτῃ μονῇ τριςχιλίων περίπου σημερινῶν φράγκων, δύο χωράφια περὶ τὸ Μαυροπόταμον, ζηγηλατεῖον ἐν τῷ Ραιδεστῷ, ἀμπέλια καὶ ὀσπῆτια ἐν τῇ Μηδείᾳ καὶ ἕτερα κτήματα ἀλλαχοῦ. Πρὸ τῆς ὑπὸ Μαρίας Παλαιολογίνης οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῆς Μαγουλιωτίσσης, οἱ τόποι πάντες οἱ ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Μουχλίου, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῇ τότε (κατὰ πρῶτον ὡς νομίζω) ὀνομαζομένη τοῦ Φανάρι, ἀνῆκον τῇ Μαρίᾳ Δουκαίνῃ Ἀκροπολιτίσῃ, καὶ τῷ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρῷ αὐτῆς Δημητρίῳ Κοντοστεράνῳ, ἥτοι οἰκήματα μετὰ ναοῦ, λουτροῦ, περιβολίων καὶ ἀμπελίων⁴.

Ἡ ἐπὶ τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθ Β' παραχώρησις τοῦ ναοῦ τῆς Παναγιωτίσσης εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Χριστόδουλον ἰσως ἐστὶν ἀληθής, ἀλλὰ τὸ τὴν παραχώρησιν ἐπικυροῦν αὐτοκρατορικὸν ἔγγραφον⁵, τὸ καὶ νῦν βεβαίως ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τοῦ ναοῦ σωζόμενον, φαίνεται μοι δεόμενον ἀκριδῶσεώς τε καὶ ἐπικυρώσεως.

§

Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἑγρίκα-πίου μέχρι σήμερον ἐπιστεύετο κοινῶς ὑπὸ πάντων τῶν γραψάντων περὶ Κωνσταντινουπόλεως ὡς ὁ τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Κύρου. Νῦν ἀποδειχθέντος ὅτι πολὺ μακρὰν τοῦ Ἑγρίκαπι ἔκειτο ὁ τῶν Κύρου ναὸς, ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ θετέον τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Νικήτα, ὑπάρχοντα κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα:

Ὁ τὸν Ε' κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Συνόδου καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἀναγινώσκων εὕρισκει σπουδαίαν ἱστορικὴν εἰδήσιν, ἣν ἐὰν πρὸς τὴν κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα κατάστασιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἑγρίκαπι συνδυάσῃ συμφρονήσει μοι βεβαίως.

ὁ κανὼν οὗτος «τοὺς δαιμονεῖν ὑποκρινομένους καὶ τρόπων φαυλότητι προσποιητῶς τὰ ἐκείνων σχηματιζομένους ἐπιτιμᾶσθαι τρόπῳ παντὶ» κελεύει· ἡ δὲ τοῦ Βαλσαμῶνος ἐρμηνεία λέγει «διὰ τοῦτο καὶ διάφοροι ἁγιώτατοι πατριάρχαι πολλοὺς

προσκαθημένους μετὰ ἀλύσεων ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Νικήτα . . . κατέκλεισαν εἰς δημοσίας φρουράς». Ἐγγραφον τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου ΣΤ' τοῦ ἀπὸ Καισαρείας, ἐκδεδωμένον τῷ 1740, μαρτυρεῖ ὡς ἔκ τινος πηγῆς ἀπορρήτου τῆς ἐν τῷ ναῷ τεθηταυρισμένης θεομητορικῆς εἰκόνας ποταμηδὸν ἀενάως προχεῖται ἱάσιμα νάματα τοῖς πιστοῖς, ὅσοι . . . καὶ πνεύμασιν ἀκαθάρτοις διενοχλούμενοι, εἰ μόνον εἰς αὐτὸν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαθείας προσδράμωσι δεηθέντες, ταχέως τὰς ἱάσεις λαμβάνουσι⁶. Καὶ εἶχε μὲν ὁ ναὸς οὗτος παρ' ἑαυτῷ κατὰ τὸν ἤδη λήγοντα καὶ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δωμάτιά τινα πρὸς νοσηλείαν τῶν φρενοβλαβῶν, ἀλλ' ἐν τῷ ὑπογείῳ ναίοντι ἐκρατοῦντο οἱ μανιακοί, καθὼς οἱ προσκαθημένοι ἄλλοτε τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικήτα.

Γνωστὸν ὅτι, οὐ μακρὰν τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἐν Ἑγρίκαπι, σώζεται ἁγίασμα ἐν ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικήτα, μηδὲν λείψανον οἰκοδομῆς παλαιᾶς παρ' ἑαυτῷ φέρον, χρησίμον ὅμως εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ τοῦ ἁγίου Νικήτα ναὸς ὁ κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα φρενοκομεῖον ὢν, ἐστὶν ὁ νῦν ἐκεῖ τῆς Θεοτόκου ναὸς, τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ προορισμὸν ἀναλαβὼν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, καθ' οὓς ἰδίου ἐν Κωνσταντινουπόλει φρενοκομοῖο οὐ γίνεται μνεία, καθὼς οὐδ' ἐπὶ βυζαντινῶν ἀναφέρεται τοιοῦτο.

§

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὁ παρὰ τῇ πύλῃ Ἀδριανουπόλεως (Εδῖρνε-καπι) τῇ τοῦ Χαρισίου δηλαδὴ κείμενος, ἐκτίσθη, κατὰ τὸν Κωνσταντίνον, τῷ 1568, παραχωρηθείσης ἡμῖν ὑψηλῆς ἀδείας καὶ τόπου καταλλήλου, ἀντὶ τοῦ μέχρι τοῦ 1565 ὑπάρχοντος ἔνδον τῆς πύλης ταύ-
ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου· ὠνομάζετο δὲ ὁ νέος «καὶ ἦν μονὴ καὶ πρὸς μνήμην τῆς πρώτης, καὶ διότι οἱ ἐν ἐκείνῃ μονάζοντες μετέδθησαν καὶ κατόκησαν εἰς τὴν νέαν, ἥτις ἰσχυρόν ὕστερον ἐγένετο ἐνοριακὴ ἐκκλησία»⁷.

Ταῦτα πρὸς τὸ παρὸν ἀρκοῦσιν ἡμῖν.

(ἔπεται συνέχεια).

ὁ Μ. Χ. Μ. Ι. Γ.

4. Acta, τόμ. Α', σελ. 312—317. Μ. Γεδεὼν «Βυζαντ. Ἐορτολόγιον», σελ. 208—209, ὅπου εἰδῶκα καὶ τὰ περισσώθιντα τῆς μονῆς τοῦ Παναγίου ἐπιτύμβια. Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Μουχλίου ἀρκετὰ τὰ γραφόμενά μου ταῦτα μετὰ τὰ ὑπὸ Α. Γ. Πασπάτη γραφέντα ἐν ταῖς «Βυζαντινοῖς Μελέταις» αὐτοῦ.
5. Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ κτλ. σελ. 336.

6. αὐτόθι· σελ. 215—216 καὶ 284.

7. Κωνσταντινιάς· ἐκδόσεως Β', σελ. 143.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΔΟΞΙΑΣ

Φιλοδοξία ἐστὶν ἀπεριόριστος τις καὶ ἀκατά-
 σχετος τοῦ ἀνθρώπου ἔφεσις καὶ ἐπιθυμία πρὸς ἀπό-
 λαυσιν δόξης· ἄλλαις λέξεσιν, ἐστὶν ἡ σατανικὴ
 καὶ θεομίσητος ἐκείνη τάσις καὶ ὁρμή, ὑπ' ἧς πολλοὶ
 τῶν ἀνθρώπων κατεχόμενοι μοχλοῦσι διὰ παντοίων
 μέσων ἵνα δοξασθῶσιν, ἐπιδιώκοντες καὶ καταλαμ-
 βάλλοντες θέσεις ὑψηλὰς καὶ πρωτοκαθεδρίας, προ-
 βιβασμούς, ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, τίτλους καὶ ἀξιώ-
 ματα καὶ ἄλλα παρόμοια σύμβολα τῆς ἀνθρωπί-
 νης ματαιοδοξίας, ἅπερ διαφέρουσι μὲν κατὰ σύγ-
 κρισιν, εἰς τὸν αὐτὸν ὁμῶς ὁλέθριον πάντοτε κατα-
 τείνουσι σκοπὸν. Ἡ φιλοδοξία ἐξ ἐπιπολῆς καὶ κατ'
 ἐπιφάνειαν ἐξεταζομένη, θεωρεῖται καὶ κρίνεται ὑπὸ
 τῶν πολλῶν καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν θιασωτῶν αὐτῆς ὡς
 εὐγενὴς τις τοῦ ἀνθρώπου τάσις, οὐδὲν εἰς οὐδένα
 προξενούσα κακόν· βαθύτερον ὁμῶς καὶ ψυχολογι-
 κώτερον ἐρευνωμένη ἀποκαλύπτεται ὡς ἡ μᾶλλον
 θανάσιμος καὶ βδελυρὰ κακία, ἐξ ἧς ὡς ἐκ κορμῶ
 τινος σκωληκοβρώτου καὶ σεπηπότος ἐκφύονται δί-
 κην κλάδων αἱ μᾶλλον μυσαραὶ καὶ ὠμαὶ πράξεις,
 αἵτινες καὶ τὴν ὁργὴν τοῦ Θεοῦ ἐπιφέρουσι καὶ τὴν
 κοινὴν συνειδήσιν μετὰ φρίκης ἐξεγείρουσιν. Ἡ φι-
 λοδοξία, τὴν ὁποῖαν δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν πρὸς
 τὴν κενοδοξίαν, ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς ἐμφανίσει, ὡς
 ἀπλῆ τις καὶ ἀθώα τοῦ ἀτόμου ἐπίδειξις, δὲν φέρει
 τι τὸ ἐπικίνδυνον καὶ φοβερόν· βραδύτερον ὁμῶς, ἀ-
 ναπτυσσομένη βαθμηδὸν καὶ ὑποδουλούσα σὺν τῇ
 χρόνῳ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀποδίνει ἄ-
 γριον καὶ εἰδεχθὲς πάθος, ὅπερ παρὰ πᾶσαν τὴν ἐ-
 ξωτερικὴν αὐτοῦ λάμψιν καὶ αἰγλήεσσαν ὄψιν, ἐστὶν
 ἱκανὴ ἀναστᾶτωσιν μὲν ἐπὶ τῆς γῆς μεταξὺ τῶν
 ἔθνων νὰ ἐπενέγκῃ, αἰρέσεις δὲ καὶ σχίσματα νὰ δη-
 μιουργήσῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ αὐτὴν τὴν καρ-
 δίαν τοῦ φιλοδόξου σπαράττουσα καὶ τὰ σπλάγχνα
 αὐτοῦ καταβιβρώσκει. Τέλος ἡ φιλοδοξία ἐστὶ
 τὸ χειρίστον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ὡς ὅν πάθος
 ἀκόρεστον, ἄπληστον καὶ μηδὲν ὄριον ἔχον. Ἡ οἰ-
 νοποσία παύει μετὰ τὴν μέθην καὶ προκαλεῖ τάσιν
 πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν· ἡ ὁργὴ παρέρχεται
 μετὰ τὴν ἐκδίκησιν καὶ γεννᾷ μεταμέλειαν καὶ τὴν
 ἐκ ταύτης διόρθωσιν· αἱ ἀπολαύσεις καὶ ἡδοναὶ με-
 τριάζονται μετὰ τὴν παρακμὴν τῆς ἡλικίας καὶ
 βαθμηδὸν ὁλοσχερῶς ἐκλείπουσιν· ἡ φιλοδοξία ὁμῶς,
 διηνεκῶς ἐπὶ τὸ χειρὸν ἀναπτυσσομένη καὶ οὐδαμοῦ
 ἱσταμένη, παρακολουθεῖ τὸν ἀνθρώπον μέχρι τοῦ
 τάφου, οὐδὲ πρὸς τιγμὴν αὐτὸν ἐλευθέρων ἀφίνουσα.

Ὁ δὲ φιλόδοξος, ὅστις διαφέρει μὲν τοῦ κενοδόξου,
 συσχετίζεται δ' ἐν μέρει πρὸς τὸν φίλαρχον καὶ ἐ-
 γωιστὴν, κατ' ἀρχὰς μὲν, εἰς μικρὰ ἀποβλέπων
 πράγματα, ἐξ ἀγαθῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁρμᾷται
 διαθέσεων, καὶ μᾶλλον ἐκ προθέσεως, ὅπως παρά-
 σχῃ ὑπηρεσίας καὶ ὠφελείας εἰς τὸ κοινόν, θηρεύει
 τὰς προεχούσας θέσεις· ἀλλ' ἂν ἅπαξ, γευόμενος αἰ-
 σθανθῇ τὴν οὐσίαν τῆς δόξης καὶ ὑπεροχῆς καὶ τὴν
 ἡδύτητα τῆς ἐξουσίας καὶ τιμῆς, ἀμέσως ἀλλάσσει
 φρονήματα καὶ μεταβάλλει σκοπούς. Τὰ τέως ἱερὰ
 καὶ εὐγενῆ αὐτοῦ αἰσθήματα ἄρχονται ἀποσβεννύ-
 μενα· ἡ πρότερον θερμὴ καὶ εὐτυμπάθητος αὐτοῦ
 καρδία ἀποδίνει σκληρὰ καὶ ἐρημος παντός οἴκτου
 καὶ συμπαθείας· ἡ ἄλλοτε καθαρὰ καὶ διαυγὴς αὐ-
 τοῦ διάνοια ὁλοοῦται, στρεβλὴ καθισταμένη καὶ
 ζοφερὰ, καὶ εἰς ἐν καὶ μόνον σημεῖον προσηλωμένη
 ὑπάρχει, εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἀνωτέρων μεγαλειῶν
 καὶ ἰδιαιτέρως ἐγκοσμίου λάμψεως καὶ περιφανείας·
 ἡ δὲ ἕως γῆς καὶ πρώην βρώσα καὶ διαμαρτυρομένη
 φωνὴ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ παντελῶς καταπνίγι-
 ται καὶ σιγᾷ, μηδεμίαν ἐπ' αὐτοῦ ἐξακούσα δύνα-
 μιν καὶ ἐπιρροήν. Πρᾶος καὶ ἡτυχος ὢν τὸ πρὶν ὁ
 φιλόδοξος, εὐθύς ὡς ὑπὸ τοῦ σαρκοδόρου τούτου πά-
 θους αἰγματοισθῇ, περιπίπτει εἰς διηνεκὴ παρα-
 φροσὴν καὶ μνίαν, διατελὼν ἐν ψυχικῷ ταραχῇ καὶ
 σφοδρῷ σάλῳ διαλογισμῶν καὶ σκέψεων· καὶ καθ'
 ὃν χρόνον οἱ πάντες, ἀποσυρόμενοι τῶν ἡμερησίων
 ἀσχολιῶν καὶ βιωτικῶν φροντίδων ἐπαναπαύονται,
 αὐτὸς καθ' ὅλην μὲν τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς σκέ-
 πτεται καὶ διαλογίζεται καὶ ἐπινεσὶ καὶ χαλκεύει
 σχέδια πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν φιλοδόξων αὐτοῦ σκο-
 πῶν, τὴν δὲ ἡμέραν τίθησιν αὐτὰ εἰς ἐνέργειαν καὶ
 ἐφαρμογὴν, διασύρων καὶ ἀμαυρῶν τὴν ἀγαθὴν φή-
 μιν καὶ ὑπόληψιν τῶν τιμίων ἀνθρώπων, ἵνα ἑαυ-
 τὸν ἀναδείξῃ τιμιώτερον καὶ περιφανέστερον, ρα-
 διουργῶν καὶ συκοφαντῶν τὸν ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν
 ἐπιζήλον θέσιν ἐπαξίως κατέχοντα, ἵνα αὐτὸς κατα-
 λάβῃ αὐτήν, δολίως κολακεύων τοὺς ἰσχυροὺς, ἢ
 αἰσχρῶς ἐξυγοράζων καὶ ἀποπλανῶν τοὺς μικροὺς,
 ἵνα εἰς ἀξιώματα ἀνχθῇ, καὶ τὰ πάντα ἐν γένει
 ποιῇ εὐτελεῇ τε καὶ χαμερπῇ, ἀσύγγνωστα καὶ φαθ-
 λα καὶ βδελυρὰ χάριν μιᾶς καὶ μόνης βδελυκτῆς
 ιδέας, τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ δόξης καὶ ἐπιδείξεως.
 Καὶ ἐὰν μὲν κατορθώτῃ ὁ φιλόδοξος δι' ἀπάτης καὶ
 πανουργίας ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ καταχθονίου αὐτοῦ
 σκοποῦ, εἰς περίβλεπτα προβιβαζόμενος κοινωνικά
 ὑπουργήματα, διὰ τιμητικῶν κοσμούμενος σημάτων
 καὶ πολλῶν ἄλλων ἱκανωτέρων αὐτοῦ προτασσόμε-
 νος, φρονεῖτε, ὅτι θὰ ἀρκεσθῇ ἱστάμενος εἰς τὴν ἀ-

νηλθεν ἤδη ὑψηλὴν περιωπὴν ; Τούναντίον ! διότι μεθύων καὶ οἶονεὶ τυφλούμενος ἐξ ὧν ἀξιοῦται τιμητικῶν διακρίσεων δοξομανέστερος ἀποβαίνει καὶ ἡ φαντασία αὐτοῦ ζωηρότερον ἐξάπτεται. Καθόσον ὁ φιλόδοξος οὐδέποτε ἀναλογίζεται τίς ἦν καὶ πόθεν ὑψώθη καὶ πόσων προΐσταται καὶ ἐξέχει· ἀλλὰ ἐξετάζει ἂν ὑπεράνω αὐτοῦ κáθηνται ἤδη ἄλλοι ἐνδοξότεροι καὶ μᾶλλον τετιμημένοι. Εἰς οἰονόηποτε κοινωνικὸν ἢ πολιτικὸν ὕψος καὶ ἂν εὐρίσκηται ὁ φιλόδοξος, οὐδέποτε ἀναπαύεται, ἐφ' ὅσον βλέπει, ὅτι ὑπεράνω αὐτοῦ ἵττανται ἄλλοι μεζόνος δόξης καὶ φήμης ἀπολαύοντες. Ἡ ὑπεροχὴ τῶν ἄλλων, φρονεῖ, ὅτι ἐκμηδενίζει τὴν σημαίνουσαν αὐτοῦ θέσιν· ἡ ἐξουσία ἐκείνου νομίζει ὅτι ἐξασθενεῖ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε παύεται καὶ ἐκεῖθεν, πατάσσων τοὺς ἰδίους εὐεργέτας, ἐπιβουλεύων τοὺς ἀνωτέρω καθημένους, καταδυναστεύων τοὺς κατωτέρω εὐρισκομένους, καὶ τὰ πάντα ἐπὶ τοῦ σατανικοῦ βωμοῦ τῆς φιλοδοξίας θυσιάζων, μέχρι οὗ, ἐπὶ πτωμάτων πατῶν, καταστῇ, εἰ δυνατόν, ἄρχων, δυνάστης καὶ ἐξουσιαστής. Περυστωμένος ἐκ τοῦ ὕψους καὶ τῆς περὶ αὐτὸν λαμπηρόνος, λησμονεῖ καὶ Θεὸν καὶ θρησκείαν, καὶ ἀνθρώπους καὶ καθήκοντα, καὶ ἀξιοί, ὅπως οἱ πάντες προσπίπτωσιν ἐδχαριζοί προ αὐτοῦ. Εἰς τοιοῦτον ἀληθῶς σημεῖον ὕδρεως καὶ ἀσεβείας πρὸς τὸν Θεὸν δύναται νὰ ἐξωθήσῃ τὸν ἄνθρωπον τὸ ἀποτρόπαιον καὶ βδελυκτὸν πάθος τῆς φιλοδοξίας. «Ενεκα τούτου δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας, διαπετάσας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐβόησε καὶ ἡ Ἐκκλησία, ὀρρίζουσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἐπαναλαμβάνει ψάλλουσα. «Πρόσθεες αὐτοῖς κακὰ, Κύριε, πρόσθεες αὐτοῖς κακὰ τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς». Ἡσαΐου κς' 15.

Δικαίως ἄρα ὁ Θεὸς βδελύσσεται τὸν φιλόδοξον καὶ κολάζει αὐτὸν ἀνηλεῶς· πρεπόντως ἡ Ἐκκλησία εἰς βαρύτατα ὑποβάλλει ἐπιτίμια τὸν φιλόδοξον, διότι δημιουργεῖ ἐν αὐτῇ αἰρέσεις καὶ σχίσματα καὶ κακοδοξίας· νομίμως ἡ πολιτεία καταδιώκει καὶ τιμωρεῖ θανατίμως τὸν φιλόδοξον, διότι διαταράττει τὴν τάξιν καὶ ἁρμονίαν αὐτῆς καὶ διασαλεύει τὰς βᾶσεις καὶ τὰ ὑπομόχλια, ἐφ' ὧν ἐδράζεται ἡ κοινὴ εὐημερία, εὐλόγως δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι μισοῦσι καὶ ἀπεχθάνονται τὸν φιλόδοξον. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπιβεβαιῶ ἡ Ἀγία Γραφή, πληθὺν παραδειγμάτων παρέχουσα ἡμῖν· προσεπιμαρτυρεῖ ἡ καθόλου ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, ἀναμφισβήτητα παρουσιάζουσα γεγονότα, ὑποστηρίζει δὲ καὶ ἡ καθ' ἑκάστην πείρα, θεατὰς τῶν τοιούτων ἡμᾶς καθιστώσα.

Ὁ Ἑωσφόρος, μόνῃ ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὸ ἔξοχον ἔχον κάλλος καὶ τὴν ἀπαστράπτουσαν δόξαν καὶ λαμπρότητα, δι' ὧν ὁ Θεὸς περιέβαλε καὶ κατεκόσμησεν αὐτόν, ὁ Ἑωσφόρος, ἦν ὁ ἄρχων τοῦ ὑπερτάτου ἀγγελικοῦ τάγματος, ἔχων ὑπὸ τὴν ἡμεσον αὐτοῦ ἐξουσίαν μυριάδων μυριάδας ἀγγέλων, καὶ πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ παριστάμενος, ἡστράπτε λάμπων ὡς ὁ πρῶτος ἀνατέλλων ἥλιος. Ἀλλ' ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας ἐλαυνόμενος καὶ μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν δόξαν καὶ τιμὴν, ἣν εἶχεν ἐν τῷ Παραδείσῳ, λειτουργῶν τῷ Θεῷ καὶ προπορευόμενος πασῶν τῶν θείων ἐπουρανίων δυνάμεων, ἐζήτησε νὰ στήσῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπεράνω τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου καὶ νὰ γένηται ὁμοιος τῷ Θεῷ. «Εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, εἶπεν, ἐπάνω τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου... ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ἔσομαι ὁμοιος τῷ Ὑψίστῳ.» (Ἡσαΐου ιδ' 13—14. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς συνέλαβε τὴν ιδέαν ταύτην τῆς φιλοδοξίας, κατεκρημνίσθη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν Ἄδην, συμπαρασύρας μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πάντας τοὺς ὁμοφρονήσαντας αὐτῷ πονηροὺς ἀγγέλους· καὶ οὕτως ἐνεκα τῆς φιλοδοξίας αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὑψίστης ἐνδόξου θέσεως μετέπεσεν ἀποτόμως ἐν ριπὶ ὀφθαλμοῦ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀθλιότητα καὶ συμφορὰν. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ φιλοδοξία δὲν ἐπήνεγκε μόνην τὴν πτῶσιν τοῦ Ἑωσφόρου, ἀλλὰ παρήγαγεν ἐν τῇ πεπωρωμένῃ διανοίᾳ αὐτοῦ, τὸν φθόνον, τὴν ραδιουργίαν, τὸ ψεῦδος καὶ ἄλλα πρόμοια πάθη ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνα καὶ τρομερά, ὅσον καὶ αὐτὴ ἡ ἐπάρχτος φιλοδοξία.

Οἱ πρωτόπλαστοι ἔζων ἐν τῷ Παραδείσῳ ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, ἀπολαύοντες πάσης μακαριότητος· ἀλλ' ὁ μοχθηρὸς Διάβολος, μὴ ἀνεχόμενος βλέπειν αὐτοὺς ἐν τοιαύτῃ εὐδαίμονι καταστάσει, φθονεῖ καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ δολοφονήσῃ αὐτοὺς ψυχικῶς καὶ σωματικῶς· ὡς μέσον δὲ αὐτὴν τὴν στυγεράν φιλοδοξίαν μεταχειρίζεται. Δὲν θὰ ἀποθάνητε, λέγει εἰς αὐτοὺς, ἐὰν φάγητε ἐκ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, ἀλλὰ θὰ ἀνοιχθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν καί, θείας, οὕτως εἰπεῖν, προσηκνύοντες ἰδιότητας, θὰ ᾔσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες τὰ πάντα. (Γεν. γ'. 4—5). Τοιαῦτα δόλω καὶ πανουργία εἰπὼν ὁ Σατανᾶς, ἐν σχήματι ὄψεως ἐμφανισθεῖς, ἐπληξε τὴν εὐκρίτητον χορδὴν τῆς πάντῃ ἀφώας καὶ καθαρᾶς καρδίας τῶν γενάρχων ἡμῶν, καὶ ἰδίᾳ τὴν τῆς γυναικός. Ἀλλὰ φεῦ ! ὅποιοι θεοὶ ἐγένοντο ! Ἀγγελος Κυρίου μετὰ φλογίνης ρομφαίας ἐξεδίωξεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ εὐλογημένου ἐκείνου κήπου τῆς Ἑδέμ, καὶ ἀντὶ τῆς προσδοκωμένης περιβολῆς θείων ἰδιο-

τήτων, ἀπώλεσαν καὶ πᾶσαν τὴν δόξαν καὶ μακαριότητα αὐτῶν, καὶ ὑπέκυψαν εἰς τὸ δρέπανον τοῦ θανάτου. Ἀλλ' εἰς μάτην ἡ παράβασις ἐγένετο, θλίψεις καὶ ὀδύνη ἐπῆλθον, καὶ ὁ θάνατος ἦν ἀναπόφευκτος.

Ὁ Κορέ, ὁ Δαθὰν καὶ ὁ Ἀβειρών καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτῶν δὲν ἦσαν ἄνθρωποι ἐκ τῶν κατωτέρων στρωμάτων τοῦ λαοῦ ταπεινοὶ καὶ χυδαῖοι, ἀλλ' ἀρκούντως τετιμημένοι, ὡς λέγει ἡ Ἀγ. Γραφή, «Ἀρχηγοὶ συναγωγῆς, σύγκλητοι βουλῆς, ἄνδρες ὀνομαστοί». Ἀριθ. ις'. 1—2. Ἐν τούτοις ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας ὠθούμενοι, οὐδόλως ἤρχοντο εὐρισκόμενοι εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην, εἰς τὴν ἡ θεία πρόνοια κατέταξεν αὐτούς, ἀλλὰ θελήσαντες νὰ ὑποσκελίσωσι μὲν τὸν Μωϋσῆν, ὅστις ἦν ἡγεμὼν τοῦ λαοῦ, καταλαμῶντες αὐτοὶ τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν, νὰ ἀπογυμνώσωσι δὲ τῆς ἱερωσύνης τὸν Ἀαρὼν, γενόμενοι αὐτοὶ ἱερεῖς, ἐκίνησαν τὸν ὄχλον εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν ἁγίων τούτων ἀνδρῶν. Ἀλλ' ὁ ἅγιος Θεός, «παραλύει τὴν ὕβριν τῶν ἐνδόξων καὶ ἀτιμᾷ πᾶν ἐνδοξον ἐπὶ τῆς γῆς.» Ἠσ. κγ'. 9. Καὶ διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ καταλάβωσι τὴν ἀρχὴν καὶ ἱερωσύνην, ἀποθνήσκουσι διὰ τοῦ μᾶλλον ἀνηκούστου καὶ φοβερωτέρου θανάτου. «Ἠνόχθη ἡ γῆ, ραγεῖσα ὑποκάτω αὐτῶν, λέγει ἡ Ἀγ. Γραφή, καὶ κατέπεε Δαθὰν καὶ Ἀβειρών καὶ τοὺς οἰκους αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς ὄντας μετὰ Κορέ... καὶ κατέβησαν εἰς Ἄδουζῶντες, καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς ἡ γῆ, καὶ ἀπώλοντο ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ οἱ κύκλῳ αὐτῶν ἔφυγον ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτῶν λέγοντες, μήποτε καταπῆν ἡμᾶς ἡ γῆ». Ἀριθ. ις'. 32—34. Φεύγει βεβχίως ὁ λαὸς τὸν φιλόδοξον, ἀλλὰ μόνον ὅταν ἐννοήτῃ τὰ φιλόδοξα αὐτοῦ σχέδια καὶ τοὺς καταχθονίους σκοποὺς αὐτοῦ. Ἐφ' ὅσον ὁμοῦς μένουσιν ἄγνωστα ταῦτα, οἱ πάντες αὐτὸν ἐγκολποῦνται, ὑποστηρίζοντες καὶ ἀνυψοῦντες αὐτὸν μέχρι τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ Ἀβισαλώμ ἦν υἱὸς κραταιοτάτου καὶ παντοδυνάμου βασιλέως, τοῦ Δαυὶδ, καὶ πᾶσα δόξα καὶ τιμὴ καὶ ἐξουσία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνήκεν ἐξ ἴσου καὶ εἰς αὐτόν· ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀγρίου πάθους τῆς φιλοδοξίας οἱ στρηλατούμενος ἐκίνησε πτέρναν κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅπως ἐκθρονίσῃ αὐτὸν καὶ βασιλεύσῃ αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου· ἀλλ' ἠττηθεὶς καὶ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῆς πολιτείας συνελήφθη, τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ περιπλακείσης εἰς κλάδους δρυός, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἰωάβ· καὶ οὕτως ἀπέθανε θάνατον ὀδυνηρὸν, οὐδὲ τῆς κοινῆς ταφῆς ἀξιώθεις, ἀλλ'

ὑπὸ σωρὸν λίθων ἐντὸς χάσματος ριφθεὶς. (Πρβλ. Β'. βασιλ'. ιη'. 1...).

Ἡ πονηρὰ Ἰεζάβελ, ἡ σύζυγος τοῦ ἀσεβοῦς βασιλέως Ἰσραὴλ Ἀχαάβ, ἐπαιρομένη ἐκ τοῦ τύπου τῆς φιλοδοξίας καὶ τοῦ κόφου αὐτῆς μεγαλείου μετὰ στόμφου καὶ ἀγερωχίας περιεφρόνει τὸν προφήτην Ἠλίαν, φανταζομένη, ὅτι δύναται νὰ ἀποδῇ ἀνωτέρα αὐτοῦ· διὸ καὶ ἀπειλοῦσα αὐτόν, ἔλεγεν «Εἰ σὺ εἶ Ἠλίας, κἀγὼ Ἰεζάβελ» (Γ'. βασιλ. ιθ'. 2). Δὲν παρήλθεν ὁμοῦς πολὺς χρόνος καὶ τὸ πτώμα αὐτῆς, ριφθὲν ἐκ τῶν παραθύρων, κατεργώθη ὑπὸ τῶν κυνῶν ὡς θνησιμαίον. (Πρβλ. Δ'. βασιλ. θ'. 36—38).

Ἡ μικρὰ Γεθολία, σύζυγος τοῦ παρηνόμου βασιλέως τοῦ Ἰούδα Ἰωράμ, γυνὴ ἀγριωτέρα καὶ αὐτῶν τῶν θηρίων, παραφερομένη ἐκ τοῦ τῆς φιλοδοξίας πάθους ἐμπίπτει εἰς φρικτῶδη ἐγκλήματα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦν βασιλομήτωρ, πλην δὲν ἤρκειτο εἰς τοῦτο· ᾔθελε καὶ τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας νὰ κατέχῃ. Ἀλλὰ καὶ ταύτην ἡ θεία δίκη ἀνταξίως διὰ τῆς πολιτείας ἐπάταξε, φονευθεῖσαν διὰ μαχαίρας ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ἐν πανδήμῳ ἑορτῇ. (Πρβλ. Β'. Παραλ. κβ'. 3. καὶ κγ'. 12.).

Τοιαῦτα καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα παρόμοια παραδείγματα εὗρηται ἐν τε τῇ Ἀγ. Γραφῇ καὶ τῇ καθόλου ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξ ὧν τρανότατα καταφαίνονται ἡ τε εἰδέχθεια καὶ ἀγριότης τῆς φιλοδοξίας καὶ τὰ φρικτῶδη ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Φοβερός ὁ θάνατος τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ πολὺ φοβερώτερος καὶ χαλεπώτερος ὁ θάνατος τοῦ φιλοδόξου· διότι ἐκεῖνος μὲν ἀποθνήσκει τρῶμερόν μὲν καὶ ἐπώδυνον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φυσικὸν θάνατον, τὸν δὲ φιλόδοξον ἡ ὁ Ἄδης ζῶντα ἐν τῇ μαινομένη τῶν βασάνων κολάσει αὐτοῦ καταπίνει, ἡ ἡ γῆ σχιζομένη σύσσωμον δέχεται. Οὐδέποτε ὁ φιλόδοξος ἐκ φυσικοῦ ἀποθνήσκει θανάτου· ἀλλ' ἐν ἡ ὥρᾳ οὐ προσδοκᾷ ὡς αἰφνίδιος κεραυνὸς ἐπέρχεται κατ' αὐτοῦ ἡ ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ ραγδαία ἐπισκήπτουσα, ἡ ἡ ἐκδίκησις τοῦ νόμου θανασίμως πατάσσουσα, καὶ εξαφανίζουσα αὐτόν ἐκ μέσου τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν αὐτοῦ.

Παρὰ πᾶσαν βεβαιὴν τὴν ζοφερὰν ἀνωτέρω εἰκόνα τοῦ φιλοδόξου δύναται λογικῶς νὰ προβληθῇ καὶ ἐνστασις τις, περιορίζουσα τὸ κακὸν εἰς ὠρισμένης τάξεις ἀνθρώπων· καθόσον πολλοὶ εἰσιν οἱ λέγοντες, ὅτι ἡ φιλοδοξία ὡς τοιαύτη ἐξασκεῖ τὸ κράτος αὐτῆς ἐπὶ μόνας τὰς ἐξεχούσας καὶ ἐπὶ ἀναπτύξει καὶ πολιτισμῷ διακεκριμένους προσωπι-

κότητας, μηδὲν ἑπηρεάζοντα τοὺς ἐκ γένους ταπεινοὺς καὶ χειροβίους ἰδιώτας, οἵτινες οὐδέποτε μέγα τι καὶ σημαντικὸν ἐλπίζουσιν, οὐδὲ σκέπτονται ποτε, ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως ἐνεργοῦντες, δύνανται νὰ περιβληθῶσιν ἐπισημότητος. Καὶ ὅμως οὐ μόνον τοὺς ζῶντας ἐν πεπολιτισμέναις κοινωνίαις πάντας ἀδιακρίτως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἐν ὄρεσιν ἀπλοῦν καὶ ἀρελῇ γεωργὸν καὶ ποιμένα ταράττει καὶ ἀνησυχεῖ ἀενάως τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλοδοξίας· δι' ὃ καὶ παντοιοτρόπως ἐπιζητεῖ καὶ ἀγωνίζεται οὗτος, ἵνα δεσπόζη τῶν ἄλλων πολλῶν ἢ ὀλίγων, τιμώμενος καὶ ἐξυψούμενος ὑπ' αὐτῶν τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει, ὡς καὶ ἡ πεῖρα ἐπιβεβαιοῖ, ὅτι ἡ φιλοδοξία, διήκει διὰ πασῶν τῶν τάξεων τῶν κοινωνιῶν, παντὸς γένους καὶ πάσης φυλῆς. Τροφὴν μόνον καὶ μικρὰν προδιάθεσιν ἀρκεῖ νὰ εὕρη καὶ ἐστὶν ἱκανή, ἵνα καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ὑποδεστέρας κοινωνικῆς τάξεως παραγάγῃ θηρία ἀνθρωπόμορφα.

Διὰ ταῦτα πάντα μυριάκις ἐστὶ προτιμότερον, ἵνα πᾶς ἄνθρωπος, καὶ δὴ πᾶς ἀληθὴς χριστιανός, διὰ παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ μένῃ ἐν ἀφανείᾳ ἀγνωστος καὶ ταπεινός, παρὰ ἐπιτρέπη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, νὰ κυριευθῇ ὑπὸ τῆς σατανικῆς φιλοδοξίας. Ὁ φιλόανθρωπος λυτρωτὴς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, θέλων νὰ προλάβῃ τὴν ἐκ τῆς φιλοδοξίας προερχομένην σωματικὴν τε καὶ ψυχικὴν ἀπώλειαν, εἰς μὲν τοὺς δύο ἀδελφοὺς Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, προσελθόντας καὶ εἰπόντας αὐτῷ: Δός ἡμῖν ἵνα εἰς ἐκ δεξερῶν σου καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου, (Μαρκ. ι'. 37), καὶ ζητήσαντας τοιοιουτρόπως ἐκ φιλοδοξίας ὡς πρώτας θέσεις ἐκατέρωθεν τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀπήντησεν ἐν γλώσσῃ αὐτῇ: Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε (Μάρκ. ι'. 38). Ἀλλοτε δὲ εἰς ἅπαντας ὁμοῦ τοὺς μαθητὰς ἀπηγόρευσε ρητῶς τοὺς τίτλους, μὴ ἐπιτρέψας μηδὲ διδάσκαλοι νὰ καλῶνται. Μὴ κληθῆτε Ραββί, ἔλεγε, διότι ἐγίνωσκεν, ὅτι τὸ ἐν καὶ ἐλάχιστον συγκεχωρημένον ἔαν ἔτι ἦ, συνεπιφέρει τὸ ἕτερον, τοῦτο δὲ πάλιν ἄλλο, καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐκ τῶν ἐλασσόνων εἰς τὰ ἀνώτερα προχωρῶν ὁ ἄνθρωπος, περιπίπτει ἀνεπαίσθητος εἰς τὰς παγίδας τῆς φιλοδοξίας. Φάρμακον ἀπλούστατον μὲν, ἀλλ' ἱαματικώτατον, δυνάμενον νὰ ἐκρίζωσιν ἐκ τῆς καρδίας ἡμῶν πᾶν ἔχνος φιλοδοξίας ὑπέδειξεν ἡμῖν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἰπών. Ὅς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔστω, ὑμῶν διάκονος. Διὰ τῆς ρητῆς ἐντολῆς ταύτης δὲν ἐξευτελίζει ὁ Σωτὴρ τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲ θέλει νὰ ἀπογυμνώσῃ αὐτὸν πάσης πολιτικῆς προαγωγῆς καὶ τιμῆς, ἀλλὰ συνίστησι

τὴν ταπεινοφροσύνην, ἥτις ἐστὶν ἡ μόνη ἀκαταμάχητος δύναμις ἢ συντρίβουσα ὁλοσχερῶς τὸ κράτος τῆς φιλοδοξίας.

Δὲν ἀπαγορεύει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν οὔτε τὸν διορισμὸν ἡμῶν εἰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, οὔτε τὴν λῆψιν πρωτοκαθεδριῶν καὶ πρωτοκλισιῶν, οὔτε τὴν ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἀπονεμομένην ἡμῖν σπουδαιότητα καὶ ἐκτίμησιν· διότι ἀνευ τούτων ἐπέρχεται ἀναρχία καὶ παραλυτία, καὶ διότι οὔτε αἱ πόλεις, οὔτε αἱ οἰκογένειαι, οὔτε τὰ ἄτομα αὐτὰ δύνανται νὰ εὐδοκιμήσωσι καὶ τὸν προορισμὸν αὐτῶν ἐκπληρώσωσιν. Ἀλλ' ἐν τῷ τρόπῳ αὐτῷ ὁ Κύριος ἀπέφυγε τὴν τῶν ἀνθρώπων δοξάν, λέγων Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, οὕτω καὶ διὰ τῆς ρηθείσης ἐντολῆς σκοπεῖ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ καὶ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει νὰ ἐπιδιώκωμεν διακεκριμένως ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεις καὶ πρωτεῖα καὶ δόξαν ἀνθρωπίνην, διότι ἐμπίπτομεν εἰς τοὺς βρόχους τῆς φιλοδοξίας· ἀλλὰ μόνον ὅταν διὰ κοινῆς καὶ ὁμοφώνου θελήσεως προσφέρονται ἡμῖν ταῦτα νὰ ἀποδεχώμεθα· καὶ τότε μάλιστα, ὅταν συναισθανώμεθα εὐκρινῶς καὶ εὐσυνειδήτως, ὅτι ἐσμὲν ἄξιοι, ἱκανοὶ καὶ ἀρμόδιοι· καὶ πάλιν οὐχὶ ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἐκ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἐξέχοντος τιμητικοῦ ὑπουργήματος προερχομένην λάμψιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγαθῆς ιδέας ὀρμώμενοι, ὅτι διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν ἡμῶν μέλλομεν νὰ φανώμεν χρήσιμοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πιστοὶ εἰς τὴν πολιτείαν, ὠφέλιμοι εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἐν γένει χρήσιμοι εἰς πάντα ἄνθρωπον, δεόμενον τῆς προστασίας ἡμῶν. Ὅταν βεβαίως ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καὶ μετὰ τοιούτων διαθέσεων ἀναλαμβάνωμεν προσφερομένην τινὰ κοινωνικὴν ἢ πολιτικὴν θέσιν φαινομενικῶς μόνον λογιζόμεθα πρῶτοι, κατ' οὐσίαν δὲ πράγματι δεῦλοι καὶ ὑπηρέται τοῦ πλησίον ἐσμέν. Καὶ τοιοῦτος βεβαίως ὀφείλει νὰ ᾖ πᾶς ὁ ἐν ἐξουσίᾳ τινὶ εὐρισκόμενος, διότι φροντίζων οὗτος καὶ ἀγρυπνῶν ὑπὲρ τῶν ἄλλων, διδάσκων τοὺς ἀγνοοῦντας, φωτίζων τοὺς ἐν σκότει, παρηγορῶν τοὺς τεθλιμμένους, ἐνισχύων τοὺς θεαρέστως ἀγωνιζομένους, στηρίζων τοὺς περὶ τὴν ἀγίαν ἡμῶν πίστιν κλονιζομένους, ὑποδεικνύων ἐνὶ ἐκάστῳ τὰ χριστιανικὰ αὐτοῦ καθήκοντα καὶ διὰ τοῦ ἰδίου χρηστοῦ βίου τρανότατα δείγματα παρέχων, ἵνα θαυμάζεται καὶ ἐπαινῆται ἡ ἀγία ἡμῶν θρησκεία, ὁ τοιοῦτος ἀληθῶς δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ ἄτομον· ἐπειδὴ δὲ δοξάζει οὕτω τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς θέλει δοξάσῃ αὐτὸν ἐν τε τῇ παρούσῃ ζωῇ, καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ μέτοχον αὐτὸν ποιῶν τῆς αἰδίου καὶ

ἀκηράτου δόξης αὐτοῦ «τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω» λέγει.

Ἄλλ' ἴσως ἀντιτασσόμενός τις εἰς ταῦτα εἴπῃ, ὅτι ἰδοὺ, ἐγὼ ἐκ νεότητος μου πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην, δοξάζων τὸν Θεόν, ἀγαπῶν τὸν πλησίον καὶ ποιῶν τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἄχρι τοῦ νῦν, καίπερ πολλὴν ἱκανότητα καὶ πνευματικὴν δεξιότητα ἔχων, ὅμως οὐ μόνον παρ' οὐδενὸς ἐξετιμήθην, ἀλλὰ καὶ ἀναξίως ὅλως περιεφρονήθην. Μακάριος εἶσαι! καὶ εἴθε πάντες, ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ ὑποστῶμεν τοιαύτην περιφρόνησιν, διότι πολὺς ἔσται ὁ μισθὸς ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς (Πρβλ. Μκθ. ε'. 12). Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίζωμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐνισχυώμεθα ἐν τῇ πίστει, διότι οὐ μόνον ἐν τῇ μελλούσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ θὰ τιμηθῶμεν ἐπαξίως. Ὁ πανάγαθος Θεὸς δίκαιος ὢν, καὶ ἐνταῦθα βραβεύει τοὺς ποιοῦντας τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ πολλαπλασίως ἀνταμείβει. Ἡ ἀρετὴ, ὅσῳδῆποτε καὶ ἂν περιφρονηθῇ, δὲν θέλει μένη διὰ παντὸς παρηγκωνισμένη· ἀλλ' ἐλεύσεται ἡμέρα, καθ' ἣν, ὡς ὁ ἥλιος, θέλει ἐπιλάμψῃ, κινῶσα τὸν θαυμασμὸν πάντων καὶ ὑπὸ πάντων τιμωμένη.

Ὁ Νῶε ἦν θεοσεβὴς καὶ ἐνάρετος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μετὰ τοῦ διεφθαρμένου καὶ ἁμαρτωλοῦ κόσμου εὕρισκόμενος, καὶ χλευαζόμενος ἐνόμιζεν, ὅτι ἐλησμονήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἴσως οὐδέποτε μέγα τι καὶ σημαντικὸν ἤλπιζεν· ἐν τούτοις οὐ μόνον ἐκ τοῦ παγκοσμίου ἐκείνου κατακλυσμοῦ ἐσώθη, ἀλλὰ καὶ δεύτερος μετὰ τὸν Ἀδὰμ πατὴρ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος ἐγένετο. Ὁ πάγκαλος Ἰωσήφ, ἐν ταῖς φυλακαῖς εὕρισκόμενος, οὐδέποτε προσεδόκα βεβαίως μοναρχικὰς τιμὰς καὶ ὕψιστα ἀξιώματα, καὶ ὅμως ἐγένετο σύμβουλος τοῦ Φαραὼ καὶ διοικητὴς ἀπάσης τῆς γῆς Αἰγύπτου.

Ὁ Δαυὶδ, ἐπὶ τῶν ὁρέων τὰ πόμνια τοῦ πατρὸς αὐτοῦ βόσκων καὶ αὐλὸν εἰς τὰς χεῖρας κρατῶν, οὐδέποτε ὠνειρεύετο ἀδαμαντοστίκτους θρόνους καὶ πάγχρυσα σκῆπτρα, ἐν τούτοις ἐγένετο βασιλεὺς ἐνδοξος καὶ τροπαιοῦχος ἐπὶ παντὸς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

Ὁ Ἐλισσαῖος, ἀροτριῶν τὴν γῆν καὶ βοὺς ἐλαύνων ἐν τῷ ἀγρῷ, οὐδέποτε ἐφαντάζετο προφητικὰ ὑπουργήματα· καὶ ὅμως καὶ μαθητὴς τοῦ προφήτου Ἠλίου ἐγένετο, καὶ διπλοῦν τὸ προφητικὸν χάρισμα ἔλαβε, καὶ τὸν Ἰορδάνην εἰς δύο διήρесе, καὶ πόλλα θαύματα ἐποίησε, καὶ τὸν θάνατον αὐ-

τοῦ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐθρήνησαν ὁ βασιλεὺς Ἰωᾶς μετὰ παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ.

Οἱ Ἀπόστολοι ταπεινοὶ καὶ ἀφανεῖς καὶ ἄσημοι ἀλιεῖς ὄντες, οὐδέποτε ἀνέμενόν τι ἔξοχον καὶ σπουδαῖον ἐν τούτοις καὶ μαθηταὶ τοῦ οὐρανοῦ Καθηγητοῦ ἐχρημάτισαν, καὶ μύσται τῶν ἀπορρήτων βουλῶν τοῦ Θεοῦ ἐγένοντο, καὶ κήρυκες τοῦ θείου λόγου ὑπῆρξαν καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφώτισαν καὶ παγκόσμιον δόξαν ἀπέκτησαν.

Καὶ πλείστα ἄλλα παρόμοια παραδείγματα εὕρισκονται ἐν τε τῇ Ἀγ. Γραφῇ καὶ ταῖς ἱστορίαις τῶν ἐθνῶν, ἀποδεικνύοντα, ὅτι ἄνθρωποι εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ λαοῦ ἀνήκοντες, θεοσεβεῖς ὅμως καὶ δίκαιοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὄντες, εἰς τὰ ὕψιστα ἀνῆχθησαν ἀξιώματα καὶ πολλὴν περιεζώσαντο δύναμιν. Ἐπεταί ἄρα ὅτι, ἐάν θέλωμεν νὰ καταστῶμεν ἀληθῶς μεγάλοι καὶ ἐντιμοί, ἰσχυροὶ καὶ ἐνδοξοί, ὀφείλομεν νὰ ὦμεν ταπεινοὶ οὐ μόνον πρὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρεύγοντες μετὰ φρίκης τὴν φιλοδοξίαν, ἥτις ἄγει ἡμᾶς εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ ἐγκολπούμενοι τὴν ταπεινοφροσύνην, ἥτις ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Μὴ ἐπιδιώκωμεν λοιπὸν ὕψηλὰς κοινωνικὰς θέσεις, διότι πολλοὶ ἐκεῖθεν οἱ κίνδυνοι· μὴ θηρεύωμεν ἀξιώματα καὶ βαθμοὺς, διότι πολλὰ ἐκ τούτων αἱ ὑποχρεώσεις· μὴ ἀγαπῶμεν τὰς πρωτοκλισίας καὶ προεδρίας, διότι προκαλοῦμεν δικαίως γογγυσμοὺς καὶ ἀγανάκτησιν, σκανδαλίζοντες οὕτω τὰς συνειδήσεις τῶν χριστιανῶν. Ἄλλ' ἐν πνεύματι ταπεινώσεως καὶ καρδίας συντετριμμένης καὶ τεταπεινωμένης ἃς ζητῶμεν διὰ παντὸς τοῦ βίου ἡμῶν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ἡμῖν. Δοξάσωμεν ἄρα τὸν Θεόν, ἵνα καὶ αὐτὸς δοξάσῃ ἡμᾶς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ μετόχους τῶν οὐρανόων ἀγαθῶν ποιῶν ἡμᾶς εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἐν Κων)πόλει, τῇ 15 Ἰανουαρίου 1900.

ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΣ ἱεροδιάκονος, Βατοπαιδινός.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΤΗΣ ΟΥΓΑΠΙΑΡ (ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ)
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

§ 5.

Ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ Πάσχα ἐστὶν ἐορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐορταζομένη ἐπὶ ὅλοκληρους ἐβδομάδας καὶ καλουμένη *Πεντηκοντάς* (ἀρμ. Χινάντστ Χισνάκ). Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους κατέλυον πεντήκοντα ἡμέρας, ἀλλὰ νῦν μόνον τεσσαράκοντα, ἥτοι μέχρι τῆς θείας Ἀναλήψεως. Κατὰ τὰς πεντήκοντα δὲ ταύτας ἡμέρας, ὡς Δεσποτικάς, μνήμαι ἁγίων δὲν τελοῦνται.

Τὴν Δευτέραν τοῦ Πάσχα μνήμη τελεῖται τῶν κεκοιμημένων.

Τὸ Σάββατον τελεῖται κατ' ἐξαίρεσιν, ἡ μνήμη τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Τὴν δευτέραν Κυριακὴν (ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Θωμᾶ), ἣτις ἀποκαλεῖται καινὴ (νὸρ), ἐορτάζει ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία τὸ μυστήριον τῆς κλήσεως τῶν ἐθνῶν.

Τὴν τρίτην Κυριακὴν ἐορτάζεται ἡ πρώτη σύστασις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Ὑπερῶν· ὁ κοινὸς ἀρμενικὸς λαὸς ἀποκαλεῖ τὴν Κυριακὴν ταύτην *Πρασλὴν*, καὶ τὴν ἐπομένην *Τετάρτην Ἐρυθράν*. Αἱ ὀνομασίαι αὗται οὐδένα ἐκκλησιαστικὸν λόγον ἔχουσι.

Τὴν πέμπτην Κυριακὴν ἐορτάζεται ἡ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐμφάνισις τοῦ τύπου τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ Κυρίλλου πατριάρχου Ἱεροσολύμων (395).

Τὴν πέμπτην ἡμέραν τῆς ἑκτῆς ἐβδομάδος ἐορτάζεται ἡ θεία Ἀνάληψις.

Τὴν Παρασκευὴν τῆς αὐτῆς ἐβδομάδος παύει ἡ κατάλυσις, καίτοι αὕτη, ὡς ἐρρέθη, ἐξηκολούθει παρ' ἀρχαίους μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἡ ἐβδόμη Κυριακὴ καλεῖται καὶ Κυριακὴ τῶν *Βαίων*, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν Καινὴν Κυριακὴν, ἥτοι τοῦ Θωμᾶ, ἀρχονται ἀναγινωσκόμενα τακτικῶς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν· Εἰς τὸν Ὁρθρὸν τὸ κατὰ Λουκᾶν, εἰς τὴν Λειτουργίαν τὸ κατὰ Ἰωάννην καὶ εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ κατὰ Μάρκον. Προχωροῦντες δὲ τακτικῶς φθάνομεν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς

εἰς τὰς περὶ τῆς εἰσόδου τοῦ Κ. ἡμῶν Ι. Χριστοῦ περικοπὰς τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τελεῖται καὶ μνήμη τῶν πρὸς τὸν Γρηγόριον τὸν Φωτιστὴν γενομένων ἐν τῷ φρέατι ἀγγελικῶν ἐπισκέψεων.

Τὴν ὀγδόην Κυριακὴν ἐορτάζεται ἡ Πεντηκοστή. Καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα τελεῖται ἡ Δεσποτικὴ τῆς Πεντηκοστῆς ἐορτή. Τὴν δευτέραν δὲ ἡμέραν ἀρχεται ἡ θερινὴ ἐβδομαδιαία νηστεία, ἣτις καλεῖται συνήθως τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, λαβοῦσα τὴν προσωνομίαν ταύτην ἐκ τῆς μνήμης τοῦ προφήτου κατὰ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν.

§ 6.

Τὴν μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν πρώτην Κυριακὴν τελεῖται ἡ μνήμη τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ. Εἰς τὸ ἐξῆς ἀρχονται μνήμαι ἁγίων κανονικῶς μέχρι τῆς Μεταμορφώσεως. Καθ' ὅλας τὰς Τετάρτας καὶ Παρασκευὰς γίνεται νηστεία μετάνοιας.

Τὴν Δευτέραν τῆς πρώτης Κυριακῆς τελεῖται ἡ μνήμη τῶν Ῥιφιμαίων ἥτοι τῆς Ῥιφιμίας καὶ τῶν σὺν αὐτῇ πεντήκοντα καὶ δύο ἁγίων Ἀρμενίδων παρθένων, μαρτυρησασῶν τῷ 301 ἔτει.

Τὴν τρίτην τῆς αὐτῆς ἐβδομάδος τελεῖται ἡ μνήμη τῶν Γαῖκναίων, ἥτοι τῆς Γαῖκνης καὶ τῶν σὺν αὐτῇ τριῶν ἁγίων Ἀρμενίδων παρθένων, μαρτυρησασῶν τῷ 301 ἔτει.

Τὴν Πέμπτην τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, Ἀθηνογένους τοῦ Ἐπισκόπου καὶ μνήμη τῆς μετακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ (τῷ 301 ἔτει).

Τὸ Σάββατον, μνήμη τῆς ἐκ τοῦ φρέατος ἐξόδου Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ (τῷ 301 ἔτει).

Τὴν β' Κυριακὴν, ἐορτὴ τοῦ Ἑτζιμανδζίν*, ἥτοι ἐορτὴ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μονογενοῦς πρὸς τὸν Γρηγόριον τὸν Φωτιστὴν καὶ τῆς συστάσεως τῆς ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν δευτέραν, μνήμη τῶν ἐν Βηθλεὲμ παίδων, Ἀκακίου μάρτυρος τοῦ ἐκ Πόντου, Κοδράτου τοῦ στρατιώτου τοῦ ἐκ Νικομηδείας, καὶ Μωκίου ἱερέως, τοῦ ἐκ Μακεδονίας.

Τὴν Τρίτην, Νουνίας τοῦ παρθένου, Ἀποστόλου τῶν Ἰβήρων, καὶ Μανίας μοναχῆς, ἐκ τῶν μετὰ τῆς Ῥιφιμίας συμμαρτυρησασῶν παρθένων (περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος).

Τὴν Πέμπτην, τῶν ἁγίων Σαχᾶκ καὶ Ἰωσήφ, ἡγεμόνων ἀρμενίων, μαρτυρησάντων τῷ 808 ἔτει,

* Συνέχεια παρελθόντος ἔτους ἀπὸ σ. 374—379.

* Ἡ λέξις «Ἑτζιμανδζίν» σημαίνει ἀρμενιστὶ «ἐκστάσις τοῦ Μονογενοῦς».

καὶ τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου Ῥωμαίων ἡγεμόνων.

Τὸ Σάββατον, Νερσὲς (Ναρσῆ) τοῦ Α'. μεγάλου πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων (τῷ 373) καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτοῦ Χάτ ἐπισκόπου (τῷ 367).

Τὴν τρίτην Κυριακὴν, ἡμέρα Ἀναστάσεως καὶ ἀπόκρεως, τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ, μνήμῃ δὲ ὁμοῦς ἁγίων δὲν ἀπαγορεύονται.

Τὴν Δευτέραν, τοῦ ἁγ. Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου Κύπρου, Βαβύλα Πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ τῶν τριῶν αὐτοῦ μαθητῶν παίδων.

Τὴν Τρίτην, Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ τῆς βασιλίδος μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης.

Τὴν Πέμπτην, Θεοδότου μάρτυρος ἐκ Γαλατίας καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἑπτὰ ἁγίων παρθένων ἐξ Ἀγκύρας, καὶ Θαλλελαίου τοῦ ἱατροῦ ἐκ Κιλικίας.

Τὸ Σάββατον, ἡ εὐρεσις τῶν λειψάνων Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ τῶν Ἀρμενίων. Αὕτη ἐστὶν ἡ μεγαλητέρα πασῶν τῶν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἁγίου τούτου τελουμένων ἑορτῶν.

Δ', Κυριακὴ, ἡμέρα Ἀναστάσεως.

Τὴν Δευτέραν, τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀντωνίου Ἀλεξανδρέως, Θεοφίλου τοῦ ἐκ Λιβύης, Ἀνικήτου καὶ Φωτεινοῦ τῶν ἐκ Νικομηδείας.

Τὴν Τρίτην, Δανιὴλ τοῦ προφήτου καὶ τῶν ἐν Βαβυλῶνι τριῶν παίδων, Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβεδαναγώ.

Τὴν Πέμπτην τοῦ ἁγίου Σαχάκ Α'. τοῦ Πάρθου, πατριάρχου Ἀρμενίων καὶ Μεσρώπ Μαστότς, διδασκάλου τῶν Ἀρμενίων, μεγάλων μεταφραστῶν.

Τὴν μνήμην τοῦ Σαχάκ εἶδομεν τὸ Σάββατον τῆς δευτέρας ἑβδομάδος τοῦ Ἀρατζαβοράς (Ἀρτζαβουρίου), τὴν δὲ μνήμην τοῦ Μεσρώπ θέλομεν ἰδεῖ τὸ Σάββατον τῆς τετάρτης ἑβδομάδος τοῦ Σταυροῦ.

Ἡ διὰ τοὺς δύο διπλῇ αὕτη μνήμη τελεῖται πρὸς τιμὴν τῆς ὑπ' αὐτῶν μεταφράσεως εἰς τὴν ἁρμενικὴν τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἁρμενικῆς γραμματολογίας.

Τὸ Σάββατον, Τηριδάτου, βασιλέως τῶν Ἀρμενίων, καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ βασιλίδος Ἀσχέν, τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς Χωτροβιτούχτ, ἁρμενίων ὁμολογητῶν (τῷ 330 ἔτει).

Τὴν πέμπτην Κυριακὴν, ἑορτὴ τῆς εὐρέσεως τῆς πυλίδος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἑορτὴ ἐσχάτως εἰσαχθεῖσα,

Τὴν δευτέραν, Καλλιστράτου τοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τεσσαράκοντα ἑννέα ἁγίων μαρτύρων καὶ τοῦ ἁγίου Λουκιανοῦ ἱερέως τοῦ ἐξ Ἀντιοχείας.

Τὴν Τρίτην, Ζαχαρίου τοῦ προφήτου.

Τὴν Πέμπτην, Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου.

Τὸ Σάββατον, τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καὶ Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, τοῦ δεκάτου τρίτου αὐτῶν.

Τὴν ἕκτην Κυριακὴν, ἡμέρα Ἀναστάσεως καὶ ἀπόκρεως τῆς Μεταμορφώσεως. Κατὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ὡς ἡμέρας νηστείας καὶ μετανόας, μνήμῃ ἁγίων ἀποκλείονται.

Τὸ Σάββατον τῆς ἑβδομάδος ταύτης ἑορτὴ τῆς Κιβωτοῦ ἤτοι τῆς ἐξεικονίσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Κιβωτῇ τοῦ παλαιοῦ νόμου, καὶ προέσβια τῆς Μεταμορφώσεως, περιλαμβανούσης τριῶν ἑβδομάδων χρονικὸν διάστημα.

§ 7.

Τὴν Α' Κυριακὴν ἑορτάζεται ἡ θεία τοῦ Χριστοῦ Μεταμόρφωσις (Ἀγλαγκερμπουτιούν), ἣτις καλεῖται ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων καὶ Βαρταθάρ (ἤτοι Ροδοστόλιστος). Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδήλου εἰδωλολατρικὴν τινα ἑορτὴν· κατόπιν δ' ἀπεδόθη εἰς τὴν χριστιανικὴν ταύτην ἑορτὴν.

Τὴν Α' Δευτέραν, τῶν κεκοιμημένων.

Τὴν Α' Τρίτην, ἡ τρίτη ἡμέρα τῆς Μεταμορφώσεως.

Τὴν Α' Πέμπτην, Ἡσαίου τοῦ Προφήτου.

Τὸ Α' Σάββατον, Θωδδαίου τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἀρμενίων(*) καὶ Σαντούχτ παρθενομάρτυρος, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀρμενίας, μαρτυρησῆς τῷ 43 ἔτει.

Σημ. Ἐνταῦθα δεόν ἐνα σημειώσωμεν ὅτι ἐνεκα τῆς μετακινήσεως τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς Μεταμορφώσεως ὑφίσταται πολλὰς μεταβολάς, διό καὶ αἱ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ὠρισμένοι ἑορταὶ ἢ τελοῦνται τακτικῶς ἢ ἐν μέρει μετατίθενται, πρὸ τοῦ Ἀρατζαβοράς (Ἀρτζαβουρίου), καὶ αἱ ἐν τῷ διαστήματι δὲ τῶν Θεοφανείων τεθειμένοι μνήμῃ ἁγίων μεταφέρονται ἐνταῦθα. Τὸ ἑορτολόγιον τίθησιν ἐνταῦθα καὶ διὰ δύο ἐτι ἑβδομάδας μνήμας ἁγίων, διατασσομένας ἀναλόγως τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ Πάσχα.

Τὴν Β' Κυριακὴν, ἑορτὴ Ἀναστάσεως.

Τὴν Β' Δευτέραν, Κυπριανοῦ ἐπισκόπου Καρθαγίνης, τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα καὶ πέντε μαρτύρων τῶν ἐν Νικοπόλει τῆς Ἀρμενίας, τῆς ἁγίας Ἰουστινιανῆς τῆς ἐκ Καρθαγίνης, τῆς ἁγίας Εὐ-

(*) Ἰστορεῖται ὅτι οἱ πρῶτοι κηρύξαντες ἐν Ἀρμενίᾳ τὸν Κύριον ἡμῶν εἰσιν οἱ Ἀπόστολοι Θωδδαῖος καὶ Βαρθολομαῖος. Σ. Μ.

φημίας τῆς ἐκ Χαλκηδόνος, τῆς ἀγίας Χριστίνης τῆς ἐκ Τύρου, τῶν παρθενομαρτύρων.

Τὴν Β' Πέμπτην, τῶν ἀγίων Προπατόρων ἤτοι Ἀδάμ, Ἀβελ, Σήθ, Ἐνὼς, Νῶε, Μελχισεδέκ, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Ἰωσήφ, Μωϋσέως, Ἀαρών, Ἐλιάζαρ, Ἰησοῦ, Σαμουήλ, Σμφών, Ἰεφθαέ, Βαράκ, Γεδεὼν καὶ λοιπῶν πατριάρχων.

Τὸ Β' Σάββατον, τῶν ἀγίων τέκνων καὶ ἐκγόνων Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ, ἤτοι Ἀριστάρχου (333 ἔτος) καὶ Βηρτανῆς (341 ἔτος), πατριάρχων τῶν Ἀρμενίων, τῶν δύο ἐκγόνων αὐτοῦ Γρηγορί, πατριάρχου Ἀλανῶν (337 ἔτος), Χουσί, πατριάρχου Ἀρμενίων (347 ἔτος) καὶ τοῦ πνευματικοῦ τέκνου αὐτοῦ ἐπισκόπου Δανιήλ (347 ἔτος).

Τὴν Γ' Κυριακὴν, ἑορτὴ Ἀναστάσεως.

Τὴν Γ' Δευτέραν, τῶν Μακκαδαίων μαρτύρων τοῦ παλαιοῦ νόμου, ἤτοι Ἐλιέζερ, Ιερέως, καὶ Σολομωνῆς ἡς χήρας μετὰ τῶν ἐπτὰ αὐτῆς τέκνων.

Τὴν Γ' Τρίτην, τῶν δώδεκα προφητῶν, ἤτοι Ὡσιέ, Ἀμώς, Μιχαίου, Ἰωήλ, Ἀβδίου, Ἰωνᾶ, Ναούμ, Ἀδακούμ, Σοφωνίου, Ἀγγαίου, Ζαχαρίου καὶ Μαλαχίου.

Τὴν Γ' Πέμπτην, Σοφίας τῆς ρωμαίας μάρτυρος καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς ἀγίων θυγατέρων Πίστειας, Ἐλπίδος καὶ Ἀγάπης.

Τὸ Γ' Σάββατον, μνήμη τῶν ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ συνελθόντων 200 πατέρων.

Τὴν Δ' Κυριακὴν, ἑορτὴ Ἀναστάσεως καὶ Ἀπόκρεως. Καθ' ἅπασαν τὴν ἐκδομάδα ταύτην γίνεταί νηστεία τῆς Παναγίας καὶ μνημαὶ ἀγίων ἀποκλείονται.

Τὸ Δ' Σάββατον, ἡ μνήμη τῶν ἐγκαίνιων τοῦ ἐν Ἐτζμιατζὴν καθεδρικοῦ ναοῦ καὶ προεόρτια τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

§ 8.

Τὴν Α' Κυριακὴν ἐορτάζεται ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, διαρκοῦσα ἐπὶ ἐνεαήμερον.

Τὴν Δευτέραν, δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς καὶ μνήμη τῶν κεκοιμημένων.

Τὴν Β' Κυριακὴν, ὀγδόῃ ἡμέρᾳ τῆς Κοιμήσεως.

Τὴν Δευτέραν, τὰ ἐνεκάμερα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Τὴν Τρίτην, μνήμη Ἰωακείμ καὶ Ἄννης τῶν γονέων τῆς Παναγίας Θεοτόκου, καὶ τῶν ἀγίων Μυροφόρων γυναικῶν.

Τὴν Πέμπτην, Ἱερεμίου τοῦ προφήτου.

Τὸ Σάββατον, τῶν ἀγίων Ἀποστόλων Θωμᾶ, Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Συμεῶνος.

Τὴν Γ' Κυριακὴν, ἡ εὕρεσις τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου, ἑορτὴ ἐσχάτως εἰσαχθεῖσα.

Τὴν Δευτέραν, τοῦ ἀγίου Στεφάνου τοῦ Οὐλναίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ (ἐν ἔτει 361) καὶ τῶν ἀγίων Κοχρίνης, Χαμίδου, Τυχικοῦ καὶ Ραδίκου τῶν ἀδελφῶν ἐκ Σεβαστείας μαρτυρησάντων τῷ 1136 ἔτει, πάντων Ἀρμενίων.

Τὴν Τρίτην, Ἰεζεκιήλ, Ἐσδρα, τῶν προφητῶν, καὶ Ζαχαρίου πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Τὴν Πέμπτην, Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ μνήμη Ἰῶβ τοῦ δικαίου.

Τὸ Σάββατον, μνήμη τῶν τῆς ἐν Νικαίᾳ ἀγίας Συνόδου τριακοσίων δέκα ὀκτὼ θεοφόρων Πατέρων.

Τὴν Δ' Κυριακὴν, ἑορτὴ Ἀναστάσεως.

Τὴν Δευτέραν, τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἀνδρέου τοῦ στρατηλάτου, τοῦ ἐκ Μελετινῆς καὶ τοῦ ἀγίου στρατοῦ αὐτοῦ, Καλλινίκου τοῦ ἐμποροῦ τοῦ ἐκ Κιλικίας, καὶ Διομήδους τοῦ ἐκ Ταρσοῦ ἱατροῦ.

Τὴν Τρίτην, τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἀδριανοῦ τοῦ ἐκ Νικομηδείας καὶ Ἀνατολῆς, Θεοδώρου τοῦ στρατηλάτου, τοῦ ἐξ Ἡρακλείας καὶ τοῦ ἀγίου Ἐλευθερίου τοῦ Βυζαντινοῦ.

(ἔπεται συνέχεια).

ΣΧΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ

ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ*

Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐνέκρινεν ἡ ἐξηγίασεν ἐν τι ὠρισμένον εἶδος πολιτικῆς διοικήσεως. Αὕτη ἐξ ἰσοῦ καλῶς δύναται νὰ συμβιώσῃ ὑπὸ πολιτικὴν μοναρχίαν καὶ ἐν συνταγματικῇ ἢ δημοκρατικῇ ἐλευθερίᾳ, διότι γνωρίζει τὸν προορισμὸν αὐτῆς καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναμιγνύηται εἰς σφαίρας ξένας τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. «Ναί, εἶνε ὠφέλιμος, λέγει καὶ πάλιν Φιλάρετος ὁ Μόσχας, εἶνε ὠφέλιμος ὁ σύνδεσμος τοῦ θυσιαστηρίου πρὸς τὸν βασιλικὸν θρόνον· δὲν εἶνε ὁμῶς ἡ ἀμοιβαία ὠφέλεια ἡ πρώτη βάσις τοῦ συνδέσμου τούτου αὐτῶν, ἀλλ' ἡ αὐτοτελὴς ἀλήθεια,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 19—22.

ἥτις στηρίζει καὶ τοῦτον καὶ ἐκεῖνο. Εὐτυχία καὶ εὐλογία εἰς τὸν βασιλέα τὸν προστατεύοντα τὸ θυσιαστήριον· ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῆς προστασίας ταύτης τὸ θυσιαστήριον δὲν διατρέχει κίνδυνον καταπτώσεως. Καλῶς ποιεῖ καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ κηρύττων τὴν πρὸς τὸν βασιλέα τιμὴν, ἀλλ' οὐχί ποτε διὰ τὸν λόγον τῆς ἀμοιβαιότητος, ἀλλὰ διότι ἀπλῶς ἔχει πρὸς τοῦτο καθήκον, ἐξ οὗ καὶ ἐνδέχεται νὰ πράξη τοῦτο καὶ ἄνευ ἐλπίδος ἀμοιβαιότητος» (Φιλαρέτου Μητρ. Μόσχας Λόγοι καὶ Διδασκαί, Τ. 2. σελ. 195).

Ἐπιτρέπει παρομοίως ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ποικίλας ἄλλας σχέσεις συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν τέκνων αὐτῆς· ἀλλὰ δὲν παραλείπει ὅμως νὰ διακηρύττει εἰς πάντας εὐσταθῶς ὅτι ἐν ταῖς ὑποθέσεσι ταῖς θρησκευτικαῖς εἶνε ἴσοι πρὸς ἀλλήλους ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ στρατιώτης, ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός. Καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς δὲ δικαιοσύνης ἡ γνώμη τῆς Ἐκκλησίας εἶνε διάφορος. Ἐκεῖ ἐνθα τὸ κράτος βλέπει ἐγκληματίαν καὶ κακοῦργον, ἄξιον βασάνων καὶ τιμωρίας, ἡ Ἐκκλησία ἐβλεπε καὶ βλέπει πάντοτε τέκνον αὐτῆς ἁμαρτωλὸν καὶ δυστυχές, ἄξιον δακρύων καὶ οἰκτιρμῶν.⁵

5 Ὁ θαυμαστής τοῦ παπικοῦ συστήματος Βολοδιώφ ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ «Ὁ Βυζαντινισμὸς καὶ ἡ Ρωσσία» ἐξ ἁλοκλήρου ἀντιπαρέρχεται τὴν θεμελιώδη ταύτην ἀρχὴν τῶν σχέσεων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὴν πολιτείαν, ὅταν λέγῃ ὅτι ὁ Πέτρος ὁ Μέγας κατὰ τὴν γνωστὴν πρὸς τὸν οἶκόν αὐτοῦ σύγκρουσιν δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ ἡθικὴν ὑποστήριξιν, καὶ τοῦτο διότι ἡ ἡθικὴ αὕτη ὑποστήριξις θὰ εἶχε δι' αὐτὸν κύρος τι, μόνον ἐὰν ἡ ρωσικὴ ἱεραρχία ἐξεπροσωπεύει «παγκόσμιόν τινα καὶ ἀνωτέρων τῶν στενῶν ὁρίων τῆς ἐθνικότητος ἀρχήν», ἥτις νὰ εἶχε τὸ τελευταῖον αὐτῆς στήριγμα «ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κράτους», δηλ. ἐν τῷ πάπᾳ. Ἀλλ' οὕτως ὅμως συνέβησαν τὰ πράγματα; Ἐξήτει ἄρα γε τότε ὁ Μέγας Πέτρος τὴν καθυσύχασιν τῆς συνεκδήσεως αὐτοῦ ἢ τι ἄλλο; Ἐὰν ἐξήτει τὴν ψυχικὴν ἱκταίαν, θὰ εὕρισκετο, νομίζομεν, καὶ δι' αὐτὸν Νικόλαός τις Σαλός, ὡς ποτε εὕρεθη διὰ τὸν βασιλέα τῆς Μόσχας Ἰωάννην τὸν Τρομερόν. Ἐὰν ὅμως ἐξήτει μόνον τὸ ἐξωτερικὸν κύρος τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ συγκαλύψῃ τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἡ σύνεσις βεβαίως ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς τότε ἱεράρχας νὰ δώσωσιν οἶκον ἔδωκαν ἀόριστον ἀπάντησιν. Ἡ ἱεραρχία οὐδὲν εἶχε δικαίωμα νὰ περιβάλῃ διὰ τοῦ κύρους αὐτῆς πράξεις καθαρῶς πολιτικὰς. Ὅτι δὲ προὔκειτο περὶ ὑποθέσεως πολιτικῆς καὶ οὐχὶ περὶ ψυχικῆς παραμυθίας, κατάδηλον γίνεται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ Πέτρος ἀπῆτει παρὰ τῶν τότε ἱεραρχῶν οἶονεῖ ἔγκρισιν τῆς ἐπιβουλοῦσας τὴν συνείδησιν αὐτοῦ πράξεως καὶ δὴ ἐνοπογράφως, ὅπως ἡμεῖς, λέγει ὁ Πέτρος, ἀποβλέποντες εἰς τοῦτο ἔχωμεν τὴν συνεκδήσιν ἡμῶν μὴ βεβαρημένῃν. Ὡς πᾶς τις ἰννοεῖ, μετὰ τοιαύτης παρακλήσεως λυσιτελέστερον διὰ τὸν Πέτρον ἦτο νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸν πάπαν τῆς Ρώμης, οὐχὶ δὲ πρὸς ἱεραρχίαν ὀρθόδοξον.

Κατὰ ταῦτα, ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πάντοτε ἦτο ξένη πρὸς τὴν πολιτικὴν. Ἀλλ' ὅμως, ἀντιλέγουσιν, ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ἡ «χριστιανικὴ πολιτικὴ» ὑφίστατο οὐχὶ μόνον κατὰ θεωρίαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πράξει, καὶ ὅτι ἡ πολιτικὴ αὕτη ἔσχεν ἀπτοὺς καρπούς ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν γένει τῇ Δύσει. Βεβαίως ὅτι ὑπῆρξεν ἐν τῇ Δύσει τοιαύτη πολιτικὴ εἶνε γεγονός ἀδιαρρίκνητον· ἀλλ' ὀκρίδως τὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς ταύτης διδάσκουσιν, ὅπως πρὸς πάντοτε νὰ δυσπιστῇ τις πρὸς τὸν χριστιανικὸν χαρακτήρα τῆς τοιαύτης «χριστιανικῆς πολιτικῆς». Καὶ πράγματι, ὅποιοι τινες ἦσαν οἱ καρποὶ τῆς θαυματούμενης πολιτικῆς; Δὲν εἶνε αἱ σταυροφορίαι καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πόλεμοι, ὁ καταδιωγμὸς τῆς ἐθνικότητος ταύτης ὑπὸ ἐκείνης χάριν τῶν συμφερόντων τῆς θρησκείας, ἡ ληστρικὴ κατὰκτησις ξένων χωρῶν κτλ. κτλ., τὰ μόνα ἀποτελέσματα τῆς ἐπαινουμένης ταύτης πολιτικῆς; Ἐσκέφθη ὁ παπισμὸς νὰ ἐπέμβῃ καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν καὶ ἐξηγίασε πανηγυρικῶς εἰδὸς τι δικαστικοῦ συστήματος, τὸ ἐξαγιασθὲν ὅμως σύστημα, ἡ ἱεροκρίσια, καὶ σήμερον ἐτι προκαλεῖ τὴν φρίκην καὶ τὰς ἀράς τῶν ἀνθρώπων.⁶

Τοιαύτην «χριστιανικὴν πολιτικὴν» ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐμφυτεύσωσι καὶ ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ οἱ παρ' ἡμῖν τῆς Δύσεως θαυμασταί; Ἰδοὺ ἐπὶ δεκαπέντε ἡδὴ αἰῶνας ὑφίστανται κράτη οἰκούμενα καὶ διοικούμενα ὑπὸ χριστιανῶν καὶ ὅμως ποῦ καὶ πότε ὑπῆρξε κράτος, οὗ ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ διείπετο πράγματι ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς καθαρᾶς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας; Βεβαίως αἱ σταυροφορίαι καὶ ἡ ἱεροκρίσια δὲν δύναν-

6 Ἐν καιρῷ τῆς πολωνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1863 περιεφέρτο ἐν Μόσχᾳ ἐπιστολὴ τις κατὰ τοῦ ρωσικοῦ κλήρου, λέγουσα πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι «τὸ μέγα καὶ εὐγενὲς ρωσικὸν ἔθνος μένει νῦν ἄνευ ποιμένων, ἐνῷ ἕκαστος ξένος (καθολικὸς ἱερεὺς τῶν Πολωνῶν) εἶνε πλήρης ζωῆς, σκέψεως καὶ θελήσεως. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ περικλητὸς Μητροπολίτης τῆς Μόσχας Φιλάρετος ἔγραψε τότε τὰ ἀκόλουθα. «Ὁ συντάκτης τῆς ἐπιστολῆς ταύτης νομίζει, φαίνεται, ὅτι, ὅταν οἱ ποιμένες ἐκτελέωσι τὰ ἐκκλησιαστικά των καθήκοντα, εἶνε μηδὲν ἀρχίζουσιν δὲ νὰ ὑφίστανται τότε μόνον, ὅταν ἐκ τῶν ἔργων τῆς πίστεως μεταπηδῶσιν εἰς τὰ ἔργα τῆς πολιτικῆς. Καὶ ἐπιτυχεν ὅντως ἐν τῇ ὑποδείξει παραδείγματος καὶ διὰ τὸν ρωσικὸν κλῆρον. Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἶνε οἱ ξένδοι οἱ κηρύττοντες τὴν ἀνταρσίαν, οἱ εὐλογοῦντες τοὺς ἀντάρτας, οἱ ὑπηρετοῦντες ἐν ταῖς συμμορίαις τῶν ἀνταρτῶν, οἱ ἀποτελοῦντες τοὺς ἀπαγχονιστάς.» (Συλλογὴ γνώμῶν καὶ κρίσεων, τ. 4, μ. 1, σελ. 485).

ται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς καρποὶ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ τῶν συγγρόνων χριστιανικῶν κρατῶν τὰ πράγματα ἔχουσι καλλίτερον; Δὲν ἐπικρατεῖ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐν μὲν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτικῇ εὐρεία ἀνάπτυξις τῆς ιδιοτελείας καὶ τῆς τυπικῆς δικαιοσύνης ἀντὶ τῆς ἀληθοῦς, ἐν τῇ ἐξωτερικῇ δὲ ὁ ἐγωισμὸς ἐν ἐπιφύβοις διαστάσεσι καὶ ἡ παντελὴς ἄρνησις καὶ τῆς τυπικῆς ἔτι δικαιοσύνης;

Μόνον ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐθνικῷ κόσμῳ καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συνεδέοντο ὁργανικῶς τὸ κράτος καὶ ἡ θρησκεία. Κατὰ τὸν νόμον ὁμοῦς τῆς χάριτος κράτος καὶ θρησκεία εἶνε δύο αὐτοτελεῖς παραγωγεῖς τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. «Πανταχοῦ, λέγει καὶ πάλιν ὁ περι- κλεὴς τῆς Μόσχας Μητροπολίτης Φιλάρετος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ἰουδαϊκῶν συναγωγῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν ναῶν ἀνηγέρθησαν θυσιαστήρια χριστιανικά. Τίς ἰσχυρὸς βασιλεὺς ὑπεβόηθη τὴν μεγίστην ταύτην μετατροπὴν; Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας. Ἀλλὰ πῶς; Προσῆλθεν οὗτος εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Χριστοῦ, ὅτε τοῦτο ἴστατο ἐν εὐρείᾳ ἐκτάσει ἀνά τὴν Ἀσίαν, Εὐρώπην καὶ Ἀφρικὴν καὶ προσῆλθεν οὐχὶ ὅπως ὑποστηρίξῃ τοῦτο διὰ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπως μεθ' ὅλης τῆς ἐαυτοῦ μεγαλοπρεπείας κλίνει τὸν αὐχένα πρὸς τὴν ἰερότητα αὐτοῦ. Ὁ ζῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐνωρὶς ἤδη ἐξεμυκτήρισεν ἐκείνους, οἵτινες ἀργότερον διενεόθησαν νὰ ταπεινώσωσι τὴν θείαν θρησκείαν αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῆς ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης συναγωγῆς. Ἵνα ποιήσῃ καταγέλαστον τὴν σοφιστείαν αὐτῶν, ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας ἐβράδυνε νὰ καλέσῃ ἰσχυρὸν βασιλέα εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦτο ἐνῶ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἀνίσταντο πρὸς ἀφανισμόν τοῦ θυσιαστηρίου τούτου βασιλεῖς, ἔθνη, ἱερεῖς τῶν ἐθνῶν, σοφοί, ἡ ἰσχύς, ἡ τέχνη, ἡ πλεονεξία, ἡ πανουργία, ἡ λύσσα. Ποῖον τέλος τὸ ἀποτέλεσμα; Πάντα ταῦτα ἐξέλιπον, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἴσταται, καὶ τοῦτο ὅχι διότι ὑποστηρίζεται ὑπὸ ἀνθρωπίνης δυνάμεως». (Φιλαρέτου, Μητρ. Μόσχας, Λόγοι καὶ Ὁμιλίαι, τ. 2 σελ. ἐκδ. 1848).

Γ.

Συναφὲς πρὸς τὰ ζητήματα περὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πολιτικῆς τυγχάνει τὸ ζήτημα τὸ περὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ πολιτισμὸς, ὡς γνωστόν, ἐκφαίνεται ἐν τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης, ἐν τῇ ἀναπτύ-

ξει καὶ τελειοποιήσῃ τῆς μηχανικῆς, ἐν τῇ παραγωγικότητι τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας ἐν πᾶσι τοῖς εἰ- δεσιν αὐτῆς, ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσῃ τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν σχέσεων κτλ. κτλ. Εἶνε δυνατόν τὰς ἐκφάνσεις ταύτας πάσας ἢ τινὰς αὐτῶν νὰ θεωρήσῃ τις ὡς ὄργανα ἀναπόφευκτα πρὸς ἐμπέδωσιν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ἢ, ἐν γένει, εἶνε δυνατόν νὰ ὀνομάσῃ τις εἰδὸς τι τῶν ἐκφάνσεων τούτων καθαρῶς «χριστιανικόν», ὡς τινες θέλουσι, καὶ νὰ συνδέσῃ αὐτὸ διὰ τοῦτο πλείοτερον τοῦ δέοντος πρὸς τὴν θρησκείαν; Ἰδωμεν.

Ἐχομεν βεβαίως μεγάλους χριστιανούς ποιη- τὰς καὶ φιλοσόφους· ἔχομεν διασήμευς ρήτορας καὶ διαπρεπεῖς καλλιτέχνους. Καὶ ὁμοῦς, ὅταν πρόκηται νὰ συγκρίνωμεν αὐτοὺς πρὸς τὰς μεγαλοφυᾶς πάν- των τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐθνῶν, ἀναγκάζομεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οὐχὶ ὑπέρτεροι, ἀλλὰ «σχεδόν» ἴσοι τυγχάνουσι πρὸς τοὺς μεγαλοφυεῖς ὁμοτέχνους παρὰ τῆς ἐποχῆς. Ὁ Ὀμηρὸς, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἦσαν ἐθνικοί, ἐθني- κοὶ δὲ ἐπίσης ἦσαν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Κικέρων, ἄνευ δὲ τῶν μεγάλων τούτων συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος οὔτε ἡ ὑπαρξὶς ἐν τῷ χριστιανισμῷ μεγάλων ρητόρων θὰ ἦτο δυνατὴ, οὔτε δὲ καὶ σή- μερον ἔτι δύναται ἄνευ αὐτῶν νὰ σχηματισθῇ ἔννοια πλήρης περὶ τοῦ ὕψους τῆς ρητορικῆς τέχνης. Ἐχει ἡ Ρώμη τὸν Ραφαήλ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Πέ- τρου. Ἀλλ' ὁ Ραφαήλ καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Πέ- τρου θὰ ἦσαν ποτε δυνατοὶ ἄνευ τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους, ἄνευ τοῦ Πανθέου καὶ τοῦ Κο- λοσσαίου; Μήπως καὶ νῦν ἔτι ὑπάρχει τι ἐν ταῖς ὠραίαις τέχναις δυνάμενον νὰ ἐπισκιάσῃ ἢ τοῦλάχιστον ἀντικαταστήσῃ τὴν τέχνην τὴν κλασικὴν; Ὅταν λοιπὸν τινες νομίζωσιν ὅτι, διότι ὑπῆρξεν ἐν τῇ Δύσει ὁ Ραφαήλ καὶ ὁ Μιχαήλ Ἀγγελος, ἐπε- ται ἀναγκαιῶς ὅτι ὁ παπισμὸς εἶνε τὸ μᾶλλον καρ- ποφόρον χριστιανικὸν σύστημα καὶ ἡ μᾶλλον τε- λεῖα ἐκφάνσις τοῦ χριστιανισμοῦ, εὐδὴλον ὅτι πα- ραλογίζονται οἰκτρῶς.

Βεβαίως ὁ χριστιανισμὸς οὐδέποτε διενεόθη νὰ παρακωλύσῃ τὴν συνήθη φορὰν ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν τεχνῶν, οὐδὲ ἐξανέστη ποτὲ κατ' αὐτῶν. Εἶνε γνωστὴ ἡ χαρακτηριστικὴ διήγησις περὶ τοῦ ἱεροῦ μανδηλίου. Ὅτε ὁ ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Αὐγάρου ζωγράφος ἐταλαιπωρεῖτο μὴ δυνάμενος νὰ λάβῃ τὴν εἰκόνα τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χρι- στοῦ, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὅχι μόνον δὲν κατέκρινε τὴν ἀπόπειραν ταύτην αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εὐδόκησε νὰ

εξαγάγη αὐτὸν τῆς ἀμηχανίας, αὐτὸς θαυμαστῶς ἐξεικονίσας τὴν μορφήν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μανδηλίου. Ἐν γένει ὁ Κύριος ἡμῶν οὐδέποτε ἀπεκήρυξε τὴν συνήθη φορὰν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, οὐδὲ ἐσκέφθη νὰ μετατρέψῃ αὐτήν. Οὐχ ἤττον ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἐκήρυξε καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ἡ παρούσα ζωὴ δὲν εἶνε ἡ ἀληθής, ὅτι ἡ ἀληθὴς ζωὴ ἄρχεται πέραν τοῦ τάφου, καὶ ὅτι ἡ ὅλη ἔννοια τῆς νῦν ζωῆς συνίσταται ἐν τούτῳ, ὅτι ἀποτελεῖ προπαρασκευαστικὴν βαθμίδα διὰ τὴν μέλλουσαν.

Ἡ τέχνη εἶνε φαινόμενον ἐπίγειον καὶ πρόσκαιρον, ὅπερ οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν μέλλουσαν καὶ μένουσαν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὐδὲ δύναται νὰ ἐξεικονίσῃ ποτὲ τὴν θεῖαν ἀλήθειαν, καίτοι πολλάκις συνειθίζομεν νὰ ἀποκαλῶμεν τὴν τέχνην θεῖαν, οὐράνιον καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐν τῇ τέχνῃ ἐξεικονίζεται καὶ ἀντανακλάται τὸ κάλλος καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ τῆς περίξ φύσεως, διὸ καὶ χρησιμεύει αὕτη ὡς φωστήρ, ὅστις καταυγάζει τὸν δρόμον τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τοῦ φωτός τῆς ἀληθείας, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ὡραιότητος, καὶ δὲν ἀφίνει τὸν ἄνθρωπον νὰ κυλίσσῃ ἐν τῷ σκότει τῆς ἀπάτης, τῆς κακίας καὶ τῆς βαρβαρότητος. Ἀλλ' ἡ σημασία τοῦ φωστήρος τούτου παύει εὐθὺς ὡς παρακάμψωμεν τὰ ὅρια τῆς παρούσης ζωῆς καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν τὴν καταυγαζομένην ὑπὸ ἀσυγκρίτως λαμπροτέρου φωτός, ὅπως καταπαύει ἐν τῷ ἡλιακῷ φωτὶ ἡ σημασία τοῦ ἡλεκτρικοῦ λαμπτήρος, τοῦ ἄλλως χρησίμου καὶ λίαν σημαντικοῦ ἐν τῇ ζοφώδει νυκτί. Ἡ τέχνη εἶνε χρήσιμος εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς παρούσης ζωῆς, διὸ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν οὐδεμίαν ἐποίησεν ἀπαγόρευσιν δυαμένην νὰ παρακωλύσῃ τὴν τακτικὴν πορείαν αὐτῆς. Ἀλλ' ὅπως ὁμοῦς προκειμένου περὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πολιτικῆς δὲν συνέστησε διακεκριμένην τινὰ «χριστιανικὴν» ἐπιστήμην καὶ πολιτικὴν, ἀλλ' ἀφῆκε τὰ πράγματα νὰ βαίνουν τὴν φυσικὴν αὐτῶν ὁδόν, οὕτω καὶ τὴν τέχνην ἀφῆκε νὰ βαίνει ὡς ἔβαινε καὶ πρότερον ἐν τοῖς ἐθνικοῖς. Ἀν δὲ ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ἡ τέχνη συνεδέετο στενῶς πρὸς τὴν λατρείαν, ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι καὶ ἐν τῷ χριστιανισμῷ ὑπάρχει ὁ τοιοῦτος στενὸς σύνδεσμος. Ἀνθρώπινον ὦν πλάσμα ὁ ἐθνισμός, εἶχε φυσικῶς ἀνάγκην ὑποστηρίξεως διὰ τῆς ἐξωτερικῆς λάμπσεως, ἐνῷ διὰ τὴν θρησκείαν τοῦ πνεύματος ἡ ἐξωτερικὴ αἰγλή εἶνε κατ' οὐσίαν ἀδιάφορος. Ὁ χριστιανισμός ἐξ ἰσοῦ καλῶς δύναται νὰ προσευχηθῇ ἐν μεγαλοπρε-

πεῖ καὶ πλουσίως κεκοσμημένῳ ναῷ καὶ ἐν πενιχρῷ παρεκκλησίῳ, ἐξ ἰσοῦ εὐλαδῶς ἀσπάζεται τὰ ἀριστουργήματα διασῆμων καλλιτεχνῶν καὶ τὰ ἀκχλαίσθητα προϊόντα ἀδεξίων τεχνιτῶν, καὶ ἐξ ἰσοῦ συγκινεῖται ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς μουσικῆς ἀρμονίας καὶ τῆς μονοτόνου ψαλμωδίας. Τούτου ἕνεκα καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, καίτοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἀριστοὶ γνώτται καὶ καλλιεργῆται τοῦ καλοῦ, καίτοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς τέχνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδέποτε ὁμοῦς παρεγνώρισαν τὴν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ θρησκείας καὶ τέχνης, οὐδὲ προσέδωκαν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην πλείονα τοῦ δέοντος σημασίαν ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς. Τείνοντες τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ πνευματικὰ, ἤρκοοντο οὗτοι προκειμένου περὶ τῶν τεχνῶν εἰς ὅ,τι ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ «κόσμος» καὶ ὅ,τι κατωρθώθη διὰ τῶν κόπων καὶ τῶν φροντίδων αὐτοῦ.

Καὶ οὕτω μὲν ἐσκέφθη πάντοτε ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολή, ἥτις αἰετοῦ διεκρίθη διὰ τὸ βάθος καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ἀντιλήψεως τῆς ὑψηλῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν τῇ Δύσει ὁμοῦς καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ παρατηρεῖται διάφορος πρὸς ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων. Ἡ δυτικὴ δηλ. Ἐκκλησία μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν ἀπλὴν χρησιμοποίησιν τῆς τέχνης ἐν τῇ λατρείᾳ, προσέδωκεν εἰς αὐτὴν σημασίαν πλείονα τοῦ δέοντος, θεωρήσασα αὐτὴν τοῦτ' αὐτὸ ἀπαραίτητον βοήθημα τῆς θρησκείας. Πόθεν δὲ ἡ τοιαύτη ὑλικωτέρα ἀντιλήψις; Ἐκ τούτου ἀναμφιδόλως, ὅτι ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις ἐν τῷ καθολικῷ κόσμῳ, ὑπὸ τὸ διέπον αὐτὸν παπικὸν πνεῦμα τὸ καταβιδάσαν τὰ πάντα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν, εὗρηται σχεδὸν ἐν τῇ βαθμίδι τοῦ φετιχισμού⁷. Διὰ τοῦς

7. Κατὰ τοῦ τοιοῦτου χαρακτηρισμοῦ τοῦ καθολικοῦ κόσμου ὅπ' ἡμῶν δύνανται νὰ ἀντιπῶσιν ὅτι ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις τοῦ ἀμαθοῦς πλήθους τῶν ὀρθόδοξων δὲν εἶνε ἀνωτέρα τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τοῦ καθολικοῦ ὄχλου. Ἀπεντῶμεν ὁ βαθμὸς τῆς καθαρότητος καὶ τοῦ βάθους τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως ἔθνους τινὸς ὁρίζεται οὐχὶ διὰ τῆς ποσότητος τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ γνώσεων, ἀλλὰ διὰ τοῦ ποιοῦ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ διειδήσεως, τῆς διευθύνσεως τῶν σκέψεων αὐτοῦ, τῆς διεθέσεως τῆς καρδίας, τῆς καταστάσεως τῆς θελήσεως αὐτοῦ καὶ τῶν τοιούτων. Παραδεχόμενοι τὴν ὀρθότητα τοῦ κινήματος τούτου, κατ' ἀνάγκην θὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἐποφὴν τοῦ βάθους καὶ τῆς καθαρότητος τῆς ἀντιλήψεως τῆς θρησκείας ὁ ὀρθόδοξος λαὸς ἵσταται ἀνώτερον τοῦ καθολικοῦ. Τοῦτο ἀναγνωρίζεται καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ τῶν μὴ

κοθολικούς, τοὺς μεταβαλόντας τὸν πάπαν εἰς ἐπίγειον Θεόν, εἶνε βεβαίως ἀπαραίτητον στοιχεῖον ἡ ὑπαρ-

φίλα πρὸς τὴν ὀρθοδόξον διακρίμενων. Ἰδοὺ λ. χ. πῶς ἐκφράζεται ὁ προμνημονευθεὶς κ. Σολοβιὸς περὶ τοῦ ὀρθοδόξου ρωσικοῦ λαοῦ. Συνήθως, λέγει, τὰ ἔθνη θέλοντα νὰ ἐπαινέσωσι τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν, ἐν τῷ ἐπαίνῳ συνεκφράζουσιν ἅμα καὶ τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν ἰδεῶδες. Ὁ Γάλλος λ. χ. διμυλῇ περὶ τῆς ὡραίας Γαλλίας καὶ τῆς γαλλικῆς δόξης (la belle France, la gloire du nom Français)· ὁ Ἀγγλος περὶ τῆς παλαιᾶς Ἀγγλίας (old England)· ὁ Γερμανὸς περὶ τῆς Deutsche Freue κτλ. Πῶς ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν ἐκφράζεται ὁ ρωσικὸς λαός; διὰ τίνος προσόντος ἐπαινῇ τὴν Ρωσίαν; Ὁνομάζει αὐτὴν ὡραίαν, διμυλῇ περὶ τῆς ρωσικῆς δόξης ἢ περὶ τῆς ρωσικῆς τιμιότητος κτλ.; Οὐδὲν ἐκ τούτων, ἀλλὰ θέλων νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ὀνομάζει αὐτὴν «ἀγίαν Ρωσίαν». Ἰδοὺ ἰδεῶδες οὔτε συντηρητικὸν οὔτε φιλελεύθερον οὔτε πολιτικὸν οὔτε ἱστορικὸν οὔτε ἔτι τυπικὸν ἠθικόν, ἀλλ' ἐξ ὁλοκλήρου ἠθικὸν θρησκευτικόν. (Σύγχρονα ζητήματα ἐν Ρωσίᾳ, σελ. 72).

Καὶ ὁ κόμης δὲ Α. Τολστόης, υἱὸς τοῦ πολλοῦ μυθιστοριογράφου καὶ αἰρεσιάρχου Α. Τολστόη, ἰδοὺ πῶς χαρακτηρίζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ἐν ἄρθρῳ δημοσιευμένῳ ἐν τῷ περιοδικῷ «Μηνύτωρ (Βέστινικ) τῆς Εὐρώπης» (1899 Ἰουλίου) ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀπομνημονεύματα ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ κατὰ τὸ 1891—1892 λιμοῦ».

«Τότε, λέγει, κατὰ πρώτην φοράν ἠννόησα τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς· τότε ἠννόησα μέχρι τίνος βαθμοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν εἶνε στερεῶς συνδεδεμένος μετ' αὐτῆς. Ἐν τοῖς ἐστιατορίοις ἔφαινον μετὰ τοσοῦτου θερμοῦ αἰσθήματος, μετὰ τοσαύτης σαφηνείας προέφερον τὰς λέξεις τῶν προσευχῶν καὶ μετὰ τοσαύτης ἀγάπης πρὸς τὰς εὐχὰς ταύτας καὶ τὴν ἐννοίαν αὐτῶν ἐποίουν τοῦτο, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συγκινηθῇ τις καὶ ἔλθῃ εἰς τὴν αὐτὴν ψυχικὴν διάθεσιν, εἰς ἣν καὶ ὁ φάλλων πέριξ αὐτοῦ ὄχλος τῶν χωρικῶν. Ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἴδῃ τις ἐκεῖνο, ὅπερ ἐγὼ πρότερον οὔτε ἔδωκα οὔτε ἐπεθύμουν νὰ ἴδω. Ναί, ἠννόησα πολλά, πολλὰ ἀπέριπτα καὶ πολλὰ παρεδέχθην ἐν ἐμαυτῷ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας τῆς διαμονῆς μου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ. Εὐγνωμοσύνην χρεωστῶ εἰς τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνους, οἵτινες μεθ' ἀπλουστᾶτης καὶ θερμότητος πίστεως ἔγαντο πέριξ ἐμοῦ. Λέγουσιν ὅτι ἡ πίστις τοῦ ἡμετέρου λαοῦ εἶνε πίστις ἰξωτερικὴ. Τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές. Ἐγὼ δ' ἴδιος εἶδον τοὺς εὐσυνειδήτους τούτους καὶ βαθεῖς χριστιανούς, τοὺς πληροῦντας τοὺς πτωχοὺς ὀρθοδόξους ναοὺς διὰ πυκνοτάτου ἐκκλησιασματος· ὁ ἴδιος εἶδον ὅσον σαφῶς ἤκουον οὗτοι καὶ ἐπανελαμβάνον τοὺς λόγους τῶν ἱερέων, συμφάλλοντες πάντες ὁμοῦ τὰ προσφιλῆ αὐτοῖς ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα. Εἶδον ὁ ἴδιος καὶ ἤκουσα τὸν ἀπαίδευτον καὶ δυστυχῆ χωρικὸν ἐπαναλαμβάνοντα ἐνώπιόν μου ἅπασαν τὴν ἐπὶ ὅρους διδασκίαν ἀπὸ στήθους, ἣν ἔμαθε κατὰ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, καὶ χύνοντα ἄρθρα δάκρυα ὅτε μετὰ συγκινητικῆς καὶ θηλωτικῆς τῆς ἣν εὗρισκε παραμυθίας φωνῆς προέφερε τὰς λέξεις: «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς,

εἰς χριστιανικοῦ Ὀλύμπου μετὰ ἐξαισίων Μαδοννῶν, καλλιπτερυγῶν Χερουδὶμ κτλ. κτλ.

[ἔπεται συνέχεια]

ΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

Μικρὰ τις ἐπιστάσις περὶ τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας ἐνταῦθα προσφυῆς ἐστίν, οἶονεῖ συνέχειά τις τοῦ λόγου περὶ τῶν ἄνω τῶν Βλαχερνῶν ἐγειρομένων ναῶν καὶ πρὸς εὐρετιν

καὶ προσεύεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς.

Ὁμολογῶ ὅτι πάντα ταῦτα μὲ ἐξέπληξαν.

Ἐν τοῖς ἐστιατορίοις πλην τῶν ψαλλομένων προσευχῶν οἱ παρευρισκόμενοι ἠθροίζοντο ὡς τινὰς πρὸ τοῦ γεύματος καὶ ἡχοῦντο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἀς κρίνῃ λοιπὸν ἕκαστος μετὰ ταῦτα τί ἐστὶν εὐτυχία. Ὁ ἄνθρωπος ζῇ οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ. Ναί, τοῦτο εἶνε ἀναμφισβήτητον. Ἡ ἀλήθεια αὕτη ὑποστηρίζεται ὑπὸ ζώντων παραδειγμάτων. Ἄσας ὁ πολυπαθὴς, ταλαιπώρος καὶ πτωχὸς λαὸς ἡμῶν ἐπιβεβαίωσεν αὐτήν. Παρὰ τὸ ἄλγος καὶ τὴν πτωχίαν αὐτοῦ, ὁ λαὸς οὗτος συχνάκις εἶνε εὐτυχὴς καθ' ἑαυτόν. Δὲν εἶνε πάντες εὐτυχεῖς, τοῦτο εἶνε ἀδύνατον· ἐξαιρέσεις ὑπάρχουσι πολλά· δὲν εἶνε ἐπίσης εἰς ὅλα τὰ ἔτη καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ εὐτυχὴς ὁ λαὸς οὗτος, διότι καὶ τοῦτο εἶνε ἀδύνατον· ἀλλὰ δὲν εἶνε ὅμως δυστυχὴς, ὅσον φαίνεται ἡμῖν. Μία δὲ τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν τοῦτο εἶνε τὸ στερεὸν χριστιανικὸν πνεῦμα τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ εἶνε αἱ βαθεῖς εἰς τὴν ἡθὴ καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐρριζωμέναι διδασκαλαὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκαστον βῆμα, ἕκαστος λογισμὸς, πᾶσα πράξις τοῦ χωρικοῦ παρακολουθεῖται ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀκουσίου ἐρωτήσεως «συμμενεῖ ἄρα γε ἡ πράξις αὕτη πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ»; Καὶ τὸ βαθὺ τοῦτο χριστιανικὸν αἶσθημα εἶνε ἡ κυριωτέρα αἰτία, δι' ἣν ὁ λαὸς οὗτος δέχεται τὰς δυστυχίας ὡς νὰ ἦσαν εὐτυχίαι καὶ ὑπομένει τὴν ἔνδειαν καὶ τὴν πτωχίαν μετ' ἀνεξαντήτου προότητος.

Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς, οἵτινες διὰ τῶν ἐλαχίστων βοηθημάτων ἡμῶν σώζομεν τοὺς πεινῶντας καὶ τρέφομεν αὐτούς. Αὐτοὶ οἱ λιμόπληκτοι τρέφουσιν ἀλλήλους διαμοιράζοντες πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ τελευταῖον τεμάχιον τοῦ ἄρτου. Ἡ συνειδήσις τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, ὅστις ἐλάχιστα τυγχάνει πλουσιώτερος τοῦ γείτονος αὐτοῦ καὶ δύναται αὐριοναυτὸς νὰ εὐρεθῇ εἰς πλήρη πτωχίαν, εἶνε εὐαισθητοτέρα καὶ τρυφερώτερα τῆς συνειδήσεως ἡμῶν τῶν ἀρχόντων καὶ πλουσίων, ἣν οὐδὲν ἐξεγείρει, τούναντίον δὲ ὁλονὲν ὁ βίος ἡμῶν ἀποκοιμίζει καὶ ἀμυροῖ. Ἡ συνείδησις τοῦ λαοῦ εἶνε ἡ αἰτία τῆς συστάσεως τῆς σπουδαίας ἐκείνης «ἀδελφότητος», ἣν καταρτίζουσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν οἱ λιμόπληκτοι ἐν καιρῷ δυστυχῶν, μετὰ προγράμματος εὐρείας καὶ ἐλευθερίου. Ἄνευ τῆς «ἀδελφότητος» ταύτης οἱ λιμοὶ ἡμῶν θὰ ἦσαν ἀναμφισβότως χιλιῶν φοβερώτεροι ὀλικῶς τε καὶ ἠθικῶς.

καὶ τῶν αἰτιῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ χρόνου τῆς ὁλοσχε-
ροῦς εἰς τὰς χρονικὰς ἐπηρεῖας ἐγκαταλείψεως τοῦ
ἄλλοτε περιωνύμου τούτου ναοῦ.

Κατὰ τὴν περὶ τούτου καλλίστην διατριβὴν
τοῦ ἱατροῦ A. Mordtmann, ἐκδεδομένην ἐν Ἀρ-
χαιολογικῷ παραρτήματι τοῦ ΙΘ' τόμου τοῦ πε-
ριοδικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, δε-
χόμεθα μὲν, μέχρι νεωτέρων ἐρευνῶν, ὡς ναὸν
τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας τὸν παρὰ τὸ Σαλματομ-
βροῦκ ἡρειπαιωμένον ναὸν τοῦ Μπογδάν-σεραγίου,
παράγομεν δὲ περὶ τούτου σήμερον ὑπὸ τὴν κρίσιν
τῶν ἐπαγόντων μίαν μὲν ἐπίσημον περὶ αὐτοῦ μαρ-
τυρίαν, μίαν δὲ παρατήρησιν ἐν εἰδει ἀμφιβολίας.
Πολλάκις, τοῦ λόγου προκειμένου περὶ βυζαντινῶν
ναῶν ἢ τοποθεσιῶν, ἀναγκάζομεθα 'ν' ἀποδεξώμεθα
σημεῖόν τι τοπικόν, κατὰ συνθήκην, ὡς ὅν τὸ ζη-
τούμενον, οἶονεὶ στέργοντες τὰ παρόντα, ζητοῦντες
ὁμῶς τὰ βελτίω, δηλὰ γε δὴ τὰ βέλαια καὶ ἀσφαλῆ.
Δέον δὲ ζητῆσαι καὶ ἐνταῦθα τὰ βελτίω ταῦτα.

§

Ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ἐν Σαρματικῷ ναοῦ τοῦ
ἁγίου Δημητρίου, ἐξετασθεῖσιν ὑπὸ τοῦ φίλου Ἰωάν-
νου Βαρούτη, γραμματέως τῆς πατριαρχικῆς αὐ-
λῆς, ὑποδείξαντός μοι τοῦτο, σώζεται τὸ νῦν ἐκ-
διδόμενον ἔγγραφον Μωάμεθ τοῦ Πορθητοῦ, δι' οὗ
δωρεῖται τῇ μητρὶ τοῦ περιωνύμου βεζύρου Μαχμούτ
πασᾶ Μιχάλογλου, ὀρθοδόξῳ οὔσῃ, τὴν μονὴν τῆς
Πέτρας. Τὸ γράμμα, ἐπὶ χάρτου παμπαλαίου,
μόλις διατηρουμένου, γεγραμμένον, ἔστι τοῦτο:

نشان هماون و فرمان نافد قلمون انقد الله تعالى
الى يوم سبعون اولدرکه شمد کيچالده اکمال
الامرا العظام اعقال الوزراء الفحام ناظورة ديوان
الوزارة عين اعيان الامارة مقربا الحضر
العاليه مشير الدولة العاليه المحفوي بعنان الملك
المعبود محمود پاشا دام رفعتك والده سنه
محروسه قسطنطينيه ده پرودرومه پتره مناستري
ديمکله مشهور اولان مناستري توابعيله و لوا
حقيله لايق کورب ملککه ويردوم که بعد

ليوم تحت يدنده اولب مالکانه متصرف اوله
هیچ افریده کایا مکان مایع و دافع اولب
امدخل فلیمه و تعرض و کورمیه و تبدیل
و تغییر ایتیه تی مطالع قلنر مضمونن محقق
بلب علامت شریف ازده اعماذ قلالر تمریراً فی
اوایل رجب المرجب سنه سبع و سیب صماغان

ἡτοι

Τὸ παρὸν αὐτοκρατορικόν μου σημεῖον
καὶ ἡ ἰσχυρὰ διαταγή, ἣν ὁ Ὑψιστος διαιω-
νίζοι, ἐστὶν ὅτι εἰς τὴν μητέρα τοῦ Μαχμούτ
πασᾶ, (ὅστις ἐστὶν ἐκ τῶν ἐνεργείᾳ μεγάλων
ἀξιωματικῶν μου ὁ φρονιμώτερος καὶ ἐνδοξος
τῶν βεζυρῶν, ναζίρης τοῦ διβανίου τῆς βε-
ζυρίας, πρόκριτος τῶν προκρίτων τῆς βασι-
λείας, πλησιέστερος μουσίρης τοῦ
ὑψηλοῦ δεβλετίου, φυλαττόμενος τῇ [βοηθείᾳ]
τοῦ Θεοῦ), ἔκρινα πρέπον καὶ ἔδωκα τὴν ἐν
Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τὸ ὄνομα Προδρόμου
Πέτρας γνῶριζομένην μονὴν ὅπως ἡ εἰς τὴν κα-
τοχὴν αὐτῆς ἵνα ἀπὸ σήμερον αὕτη διατελῇ εἰς
τὴν κατοχὴν αὐτῆς, καὶ ταύτην ἐξουσιάζῃ καὶ κα-
τέχῃ, καὶ οὐδείς ἐκ τῶν θνητῶν ἐμποδίσῃ καὶ ἀ-
πομακρύνῃ αὐτὴν τῆς εἰς τὴν μονὴν ἐπεμβάσεως,
καὶ μεταβάλλῃ καὶ μετατρέπῃ. Ὁ ἀναγινώ-
σκων τὰ γράμματα γινωσκέτω ἀληθὲς τὸ πε-
ριεχόμενον καὶ ἐχέτω ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ
ἐνδοξόν μου σημεῖον. Ἐγράφη περὶ τὰς ἀρ-
χὰς τοῦ μηνὸς ρετζέπ τοῦ ἔτους 867.

ἀπολυθὲν δωδεκαετίαν περίπου μετὰ τὴν ἁλω-
σιν προστίθησι τοῦτο εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ναοῦ
τούτου, ὅτι ἐγένετο χιτιορικὸς, ὡς ἤθελον εἰπεῖ οἱ
βυζαντινοί, συντηρούμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ
Μαχμούτ. Ἀτυχῶς, ἐν τῷ γράμματι τούτῳ λέγε-
ται μονὴ Προδρόμου Πέτρας καὶ τῷ 1564, κατὰ
τὰ ἐν σελίσιν 4—5 τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 1 πατριαρχικοῦ
κώδικος ἀναγραφόμενα, γράφεται ὁ ναὸς Ἰωάννου
Προδρόμου τῆς Πέτρας. Ἐν τούτοις ἡ λαϊκὴ πα-
ράδοσις ἀναφέρει τὸν κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἱατροῦ
Mordtmann ναὸν Προδρόμου τῆς Πέτρας ὡς ναὸν
τοῦ ἁγ. Νικολάου, καὶ ὡς μετόχιον οἶον εἶπεν, ἡ ναΐ-
σκον τοῦ παλατίου τῶν τῆς Μολδαβίας ἡγεμόνων, αὐ-

τότε διαμενόντων κατὰ τὰς εἰς τὴν πρωτεύουσιν ἐπισκέψεις αὐτῶν. Ἐν τῇ «Κωνσταντινουπόλει» αὐτοῦ ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος ἀνάγει τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ναοῦ ταύτης ἄχρι τῶν μέσων τοῦ 15' αἰῶνος, τὰ δὲ πρὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως αἰῶνος ἐπίσημα γράμματα ἐπικυροῦσι καὶ τὴν λαϊκὴν παράδοσιν καὶ τὴν τοῦ Σκαρλάτου μαρτυρίαν. Κώδῃ δὲ χειρόγραφος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁμιλιῶν Μελετίου τοῦ Συρίγου, σωζόμενος ἐν Σμύρνῃ καὶ περιγραφεὶς ἐκτενῶς ὑπὸ Ἀθ. Π. Κεραμέως ἐν τόμῳ Β' «Δελτίου Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος» (σελ. 440—447) ἀναφέρει ὅτι μία τῶν ὁμιλιῶν ἐξεφωνήθη, τῷ 1631 «εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Πέτρας εἰς Κωνσταντινουπόλιν». Ὁ τὸν κώδικα περιγράφων ἐν οἷς γράφει φαίνεται δεικνύμενος πρόθυμος ἵνα ἀποδείξηται ὅτι ὁ κατὰ τὸ 1637 ἀποθνήσκων ναὸς τοῦ Προδρόμου τῆς ἑνδον τοῦ Ἐδινρέκαπι γυναικειᾶς μονῆς ἔστιν ὁ τῆς Πέτρας. Δυστυχῶς διὰ τοὺς εἰκοτολογοῦντας, ὁ περὶ τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς ταύτης γράφων λέγεται Δοσίθεος Ἱεροσολύμων, τῷ γεγονότι σύγχρονος, ἀλλὰ φιλίστωρ ἀνὴρ, ἀκριβολογῶν χρονογράφος, ὃς ἠδύνατο βεβαίως ἵνα γινώσκῃ εἴπερ ὁ ναὸς τοῦ Προδρόμου ὁ εἰς τέμενος μεταβληθεὶς ἦν ὁ τῆς Πέτρας. Ὁ γεραρὸς οὗτος πατριάρχης τῆς ἀγίας Σιών ἐγένωσκε κάλλιον ἡμῶν τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοὺς καὶ μάλιστα τὸν περιβόητον τῆς Πέτρας.

§

Ὁ πολυμαθέστατος ἱατρός Mordtmann κρίνει ὅτι τὸν Πρόδρομον τῆς Πέτρας ἔχομεν ἐν τῷ ἡρειπιωμένῳ ναΐσκῳ τοῦ Μπογδάν-σεράγιου, κειμένῳ ἐντὸς εὐρυτάτου κήπου, ἀνήκοντος εἰς ὁμογενεῖς. Πῶς ὁμως ὁ Μελέτιος Συρίγου ἠγνώνει ὅτι κατὰ τὴν 12' ἑκατονταετηρίδα ὁ ναΐσκος τῆς ἐπιφανοῦς μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου;—διότι ἀνῆκεν εἰς τὸν οἶκον τῶν ἡγεμόνων Μολδαυίας.—Ἀλλὰ τῷ 1648 καὶ τῷ 1683 καὶ μικρῷ κατόπιν οὐδεὶς τῶν τριῶν καταλόγων, οὓς ἐξέδωκα, σημειοῖ Ἅγιον Νικόλαον τῶν Μολδαυῶν, καὶ Πρόδρομον τῆς Πέτρας, ἢ διότι μικρὰ σημεῖα ζωῆς παρεῖχον, ἵνα μὴ εἴπω μηδὲν, ἢ διότι ἑστεροῦντο ἐνορίας· ἀλλ' ἐνορίας ἑστερεῖτο ὁ τῶν Σιναΐτων Ἅγιος Ἰωάννης, καὶ ὁμως ἀνῆρτητο ἐν αὐτῷ «κουτεῖον ἐλεημοσύνης» ὑπὲρ τοῦ ἁγίου Τάφου, καὶ τοιοῦτο κουτεῖον ἦν δυνατόν ἢ ἀναρτηθῇ καὶ ἐν τῇ Πέτρᾳ ἢ τῷ ἁγίῳ Νικολάῳ. Ἐὰν προχωρήσωμεν, οὐδὲν ἔστι δυνατόν ἐξαχθῆναι συμπέρασμα, ἢ ὅτι τὰ περὶ Προδρόμου τῆς Πέτρας

ἀνάγκη ἵνα μελετηθῶσι, καὶ τὰ σήμερον ἡμῖν κατὰ «συνθήκην» ἀποδεκτὰ δεῖν ἵνα τεθῶσιν «ὑπὸ αἵρεσιν», κατὰ νομικὸν ὅρον.

Ὅτι οἱ τῆς Μολδαυίας ἡγεμόνες εἶχον μέγαρον ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου οὐδεὶς ἀρνείται, ὥς καὶ ὅτι τοῦτο κεῖται ἐν τῷ κήπῳ Μπογδάν-σεράγι. Τὸν ἰούνιον τοῦ 1760 ὁ τῆς Μολδαυίας ἡγεμὼν Ἰωάννης Θεοδώρου Καλλιμάχης προσαρτᾷ τὸν ναὸν τῇ ἐν ἁγίῳ Ὁρειωσιτικῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος «ἐπὶ τῷ ἐπισκέπτεσθαι παρὰ τῶν ὁσιωτάτων πατέρων τῆς αὐτῆς μονῆς, διακυβερνᾶσθαι τε καὶ διαζῆσθαι διὰ παντός πρὸς σύστασιν αὐτῆς κρείττονα καὶ εὐκοσμίαν, αὐξησὶν τε καὶ βελτίωσιν»· ὀνομάζει δ' αὐτὴν «κειμένην εἰς τὸ Μπογδάν-σεράγιον κατὰ τὸ Τσαρσαμπᾶ παζάρι, σεμνυνομένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἰδίαν οὖσαν τῆς αὐθεντίας Μολδοβλαχίας» καὶ μνηστὴν ποιεῖται «τῶν περὶ αὐτὴν ὁσπητίων καὶ περιοχῆς». Τὸν ἰανουάριον τοῦ 1762 Γρηγόριος Καλλιμάχης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου, ἐπικυροῖ τὴν ἀφιέρωσιν, οὐδὲν ἄλλοιῶν ἐκ τῶν γνωρισμάτων, μιμνησκόμενος καὶ τῶν ὁσπητίων. Τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1765 ὁ ἡγεμὼν Γρηγόριος Ἀλεξάνδρου Γκιγκασέπικυροῖ τὴν δωρεάν, τὰ αὐτὰ γνωρίσματα διδούς. Τῇ 27 ἰουλίου 1795 ἕτερος ἡγεμὼν Μολδαυίας Ἀλέξανδρος ὁ Καλλιμάχης, ἐπικυρῶν τὴν δωρεάν, βεβαιοῖ ὅσα καὶ τὸ χρυσόδουλλον τοῦ 1760. Καὶ τὸν αὐλουστον τοῦ 1814 Σκαρλάτος Καλλιμάχης, τῆς Μολδαυίας καὶ οὗτος ἡγεμὼν γενόμενος, ἐπιβεβαιοῖ τὴν δωρεάν¹.

Πῶς ἡγεμόνες πέντε καὶ ἑκατοντὰς ἐν συνόλῳ συμβούλων, οἰκείων καὶ γραμματέων αὐτῶν ἠγνοοῦν ὅτι τὸ Μπογδάν-σεράγιον ἔστιν ὁ Πρόδρομος τῆς Πέτρας;—Ἀπορον. Ἐτι δὲ μᾶλλον ἄπορον ὅτι μετὰ τὸ 1814 κατεστράφη ὁ ναὸς, καὶ τὸ λυπηρότερον ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐρωτηθέντων ὑπ' ἐμοῦ γερόντων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φαναριωτῶν μιμνήσκειται τῆς ὑπ' ἡμῶν ἐπαράτου τοῦ ναοῦ καταστροφῆς καὶ παντελοῦς ἐρημώσεως.

§

Ὁ μελετήσων ἡμέραν τινὰ ἔγγραφα ἐπίσημα, σήμερον ἡμῖν οὐ προσιτὰ, δεῖν ἵνα μὴ ἐπιλάβηται ὅτι δυνατόν ἄνωθεν τοῦ Παλατᾶ μὲν ζητηθῆναι καὶ εὑρεθῆναι ναὸν ἕτερον, ὃν ἀποδεξόμεθα, «κατὰ συν-

1. Acta, praesertim graeca, Rossici in monte Athos monasterii. Kiew, 1873, σελ. 314, 322, 334, 343, 548—Langlois, Mont Athos et ses monastères. Archives du Russicon. σελ. 83—84.

θήκη» πιθανώς, ως τὸν τοῦ Ἱεροδρόμου τῆς Πέτρας· μεταξὺ δ' Ἐδινέκαπι καὶ Βλαχερνῶν ἐξετασθῆναι ποῦ ὀρίσωμεν τὴν τοποθεσίαν τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Αὐγουστίνου (Κανταβριγίας ἐπισκόπου) καὶ Νικολάου, ὃν ἀναφέρει ὁ Δουκάγγιος ὡς σωζόμενον ἐν ταύτῃ τῇ περιοχῇ πρὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος². ἐπειδὴ δὲ ἐν ἐνὶ ναῷ δύο ἁγίων ἡ μνήμη συνεγεραίρετο, πιθανῶς ἦν ὁ ναὸς διπλοῦς, ἀνώγειος καὶ κατώγειος, οἷος ἔτι καὶ σήμερον ἐν τῇ καταρρεούσῃ αὐτοῦ οἰκοδομῇ δεικνύται ὁ Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Μπογδάνσεραγίου. Ὅλιγοι δ' ἀγνοοῦσιν ἴσως ὅτι ἀπὸ τοῦ ΣΤ' αἰῶνος εἴθιστο καὶ παρ' ἡμῶν ἐπαλλήλους ναοὺς σεμνύνεσθαι ἐπὶ δυοῖν, οὐχὶ δὲ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἁγίῳ.

Ὁ Μ. χαρτοφύλαξ Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΙ ΛΕΞΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΕΚΡΟΝ ΤΟΥ ΛΟΙΔΙΜΟΥ
ΚΥΖΙΚΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΙΣΑΙ

ὑπὸ τοῦ

Οἰκονόμου πατρὸς Γεωργίου, Μαδυντίου

“Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκας, τὴν πίστιν τετήρηκας,, (Παυλ. Τιμ. Δ'. 7).

Σεβασμιώτατε Ἱεράρχα.

Μετὰ τοὺς προλαλήσαντας, οἱ ὅποιοι πιστῶς ἐξεκόνισαν τὴν ἐνάρετον ἐπὶ γῆς πολιτείαν σου, ἀπαραίτητον καθήκον ἐκπληρῶν καὶ γὰρ ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερεῦσι, γονυκλινῶς πρὸ τοῦ σεπτοῦ σου σκήνου παρίσταμαι, καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ περιστοιχοῦντός σε πρεσβυτερίου, καὶ τῆς γείτονος ὀρθοδόξου Κοινότητος Μαδύτου, καὶ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῦ σου ἀδελφοῦ ἁγίου Καλλιουπόλεως, προάγομαι ν' ἀπευθύνω σοι ἐπικηδείους τινας λέξεις πρὸς ἀποχαιρετισμόν.

Τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀποστολήν σου, ὡς Ἱεράρχου καὶ μόνου τῆς θεοσωστου ἐπαρχίας Κυζίκου, προτίθεις ἤδη ὑπόθεσιν ἀγώνων μεγίστην εἰς τοὺς περὶ λόγους ἐσπουδακότας. Καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ λήξαντος ΙΘ'. αἰῶνος

ὁ βίος σου ἀπαρτίζει λαμπρὰς σελίδας διὰ τὴν σύγχρονον Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν. Ἀδάμαστος τῆς Ἐκκλησίας στρατιώτης καὶ ἐπιδέξιος ποιμενάρχης, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὑπομονῇ ἐποίμανας τὸ παρὰ Χριστοῦ ἐμπιστευθέν σοι λογικὸν ποίμνιον. Οὐ μόνον δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ εἰς τὸ ἔθνος μεγάλας προσήνεγκας ἐκδουλεύσεις. Ὀλόκληρον τὸν βίον σου ἀφιέρωσας εἰς ἀδιάκοπον ἐργασίαν ὑπὲρ τῆς ἀμώμου τοῦ Χριστοῦ πίστεως, ἡ ὁποία ἐπαξίως ἐνεπιστεύθη σοι ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη· ἐφ' ᾧ ἄληστον ἔξεις τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τὴν εὐγνωμοσύνην. Ἐπιτραπήτω μοι δέ, ἵνα μὴ ἀποσιωπήσω ἐν τῇ ἐπικηδείᾳ ταύτῃ προσφωνήσῃ μου, ὅτι καὶ ἡ Μάδυντος ἔχει καὶ διατηρήσει ζωηρὰ τὰ πρὸς αὐτὴν τῆς εὐνοίας σου δείγματα· διότι σύ, ὁ ἀριστὸς τῶν γραμμάτων σκαπανεύς, χαρμοσύνως ἐτέλεσας τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν αὐτῇ Γαῖτανακείου Σχολῆς.

Λοιπὸν ἐναπόκειται σοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, δι' οὗ ὁ καλέσας σε δικαιοκρίτης Κύριος σὲ στεφανοῖ νῦν ἐν οὐρανοῖς πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ ἀγώνων σου. Ἀποχωρίζεσαι, Σεπτῇ Κορυφῇ, ἀφ' ἡμῶν τῶν θεραπόντων σου. Ἀπέρχεσαι, ἵνα ἀναπαυθῇς ἐκ τῶν πολλῶν σου κόπων, ἀλλὰ τὰ ἔργα σου ἀκολουθεῖ μετὰ σοῦ· ἀλλὰ τοῦ ὅσῳ μακροῦ, τόσῳ καὶ θεαρέστου ποιμαντορικοῦ σου σταδίου ὀλόκληρον τὴν διδακτικὴν ἱστορίαν ἀφίνεις εἰς παράδειγμα ἐπίζηλον καὶ ἀξιομίμητον τοῖς ἐπερχομένοις ἱεράρχαις. Ἀπελθε λοιπὸν, Σεβασμιώτατε, εἰς τὸν Πλάστην σου. Πορεύθητι ἐν φαιδρότητι καὶ χαρᾷ πρὸ τοῦ φοβεροῦ τοῦ ἀδικάστου Κριτοῦ βήματος, ἐνθα ἡτοίμασταί σοι ὁ τῆς δόξης στέφανος. Εὐχου ἐκεῖ πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν βασιλευόντων ὑπὲρ τοῦ Ἀνακτος ἡμῶν, Σουλτὰν Ἀβδουλ Χαμίτ Χάν, τοῦ ἐπαξίως διὰ τιμαλφῶν παρασῆμων τιμήσαντός σε. Εὐχου ὑπὲρ τῆς μεγάλης ἐπαρχίας σου, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους. Δεήθητι Αὐτοῦ, ὅπως ἐπιχέῃ τὸ βάλαμον τῆς παραμυθίας πρὸς τὰ φίλτατά σοι ὄντα καὶ πρὸς τὸν θεοφιλέστατον ἅγιον Ἀβύδου. Εὐχου τέλος καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν ταπεινῶν τοῦ Ὑψίστου λειτουργῶν, ὅπως μηδένα ἡμῶν Οὗτος κατασχύνῃ τῶν κυκλούντων τὸ ἅγιον Αὐτοῦ θυσιαστήριον, ἀξιώσῃ δὲ ἡμᾶς ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ νὰ ἴδωμεν τὴν οὐράνιον Αὐτοῦ βασιλείαν. Εὐλόγησον πάντας τοὺς συνελθόντας ἐν τῷ ἁγίῳ οἴκῳ τούτῳ καὶ

2. Constantinopolis Christiana· ἐκδόσεως Βενετίας, τοῦ 1729, βιβλίου Β', σελ. 90, ἀριθμ. Ι.ΧΧ.

πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ θεοσώστῳ ἐπαρχίᾳ Κυζίκου.

Καὶ ἤδη, Σεβασμιώτατε πρεσβύτε, ταῖς εὐχαῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συλλειτουργῶν σου σεβασμιωτάτων ἱεραρχῶν,

Εἷσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Πατριαρχικὴ Λειτουργία.*— Τῇ Κυριακῇ, μνήμῃ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, τελουμένου ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς τοῦ εἰθισμένου μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ἐν μακκρίχ τῇ λήξει γενομένων ἰδρυτῶν, εὐεργετῶν, καθηγητῶν καὶ μαθητῶν αὐτῆς, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐτέλεσεν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν μετὰ τῶν ἁγίων συνοδικῶν Κυζίκου, Ἀμασειας, Βερροίας, Μαρωνείας, Σωζοαγαθουπόλεως, Χαλδείας καὶ Ἐλευθερουπόλεως. Ἐν τῷ ναῷ παρέστησαν ἔνιοι τῶν Ἐφόρων, ἡ Α. Πανοσιολογίτης ὁ ἀρχιμανδρίτης Κλεόβουλος, Σχολάρχης μετὰ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου καὶ τῶν μαθητῶν, καὶ πολὺ εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα. Κατὰ τὴν Μ. Εἵσοδον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐμνημόνευσε τῶν ὀνομάτων τῶν ἰδρυτῶν, εὐεργετῶν, προστατῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ ἁγλαοῦ φυτωρίου. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν συνοδίᾳ τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἀνῆλθεν εἰς τὴν Σχολήν, ἔνθα μετὰ τὴν νενομισμένην ἱερὰν τελετὴν ἀνῆλθε τὸ βῆμα ὁ ἐκ τῶν διακεκριμένων καθηγητῶν τῆς Σχολῆς Εὐάγγελος Ἀμαξόπουλος, ὃς καὶ λίαν εὐφραδῶς ἀπήγγειλε ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ πραγματείαν θέμα ἔχων τὸ σοφὸν κλεινὸν δῶμα «Οἰδίπους», ἐμβριθέστατα καὶ φιλοσοφικῶς ἀναλύσας αὐτό. Ἐν τέλει ἡ Α. Θ. Παναγιότης δι' ἐξ ὑπογείου προσφωνήσεως ἐπεδαψίλευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀείποτε διὰ θερμῆς στοργῆς καὶ προστασίας περιέβαλε τὸ ἀνώτατον τοῦτο παρ' ἡμῖν παιδευτήριον.

—*Μητροπολις Δεδρών καὶ Βελισσοῦ.*— Ὁ ἐν τῇ βασιλευσῇ παρεπιδημῶν πανιερώτατος μητροπολίτης Δεδρών καὶ Βελισσοῦ Ἀνθιμος ὑπέβλεπε τῇ Ἐκκλησίᾳ κανονικὴν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ παραίτησιν, ἀρκούντως δεδικαιολογημένην ἥτις, καὶ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδίᾳ τῆς Τρίτης ἐγένετο δεκτὴ.

Τῇ Πέμπτῃ δὲ ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐσκέψατο περὶ πληρώσεως τῆς κενωθείσης ταύτης μητροπολιτικῆς ἑδρας. Τεθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Παμφίλου Μελισσηνοῦ,

ἀρχιερατικῶς προῖσταμένου Τατκούλων, καὶ τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν Μιχαὴλ Τρικνταφυλίδου, προῖσταμένου Μ. Ρεῦμκτος, καὶ Πολυκάρπου Θεολογίδου, προῖσταμένου Τζιβεκλίου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἐξελέγη μητροπολίτης Δεδρών καὶ Βελισσοῦ ὁ ἀρχιμανδρίτης Πολύκαρπος Θεολογίδης.

Ὁ νέος μητροπολίτης Δεδρών καὶ Βελισσοῦ ἀποφειτῆται τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ μετέβη εἰς τὴν παρὰ τὰς Σέρρας ἱερὰν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἐν ἣ καὶ διέμειναν ἐπὶ χρόνον τινά. Ἐκείθεν ἐπανακίμψας εἰς βασιλεύουσιν ἀπεσιχθὲν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς Σερβίαν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς παρδικῆς γλώττης, ἣν καὶ μαθὼν ἐπανέκλινεν εἰς βασιλεύουσιν, ὁπότε καὶ διορίσθη προῖσταμένος Τζιβεκλίου.

—*Περιουσία Κυζίκου Νικοδήμου.*— Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδίᾳ τῆς παρὰ τὴν Τρίτην κρίνισα ἀναγκαίαν τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν τοῦ βοηθοῦ ἐπισκόπου τοῦ μεταστάτου μητροπολίτου Κυζίκου Νικοδήμου πρὸς παροχὴν πληροφοριῶν τινῶν ἀρρωσῶν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, τηλεγραφικῶς ἐντελέματο τῇ Α. Θεοφιλίᾳ ἐκ ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσιν.

—*Ἐξαρχικὴ ἀποστολή.*— Ὁ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Προικοννήσου ἐξαρχικῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποσταλὲς πρότινος θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως Ἰερώνυμος ἠγγεῖλε τῇ Τρίτῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι περὶ τὴν ἐξαρχικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν ἐπανέκλινεν εἰς Καλλιπόλιν καὶ μετ' οὐ πολὺ διαβιβάσει τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν σχετικὴν αὐτοῦ ἐκθεσιν διὰ τὰ περαιτέρω.

—*Ἀντεπιστάσεις.*— Τῇ Τετάρτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνελθὼν εἰς Πέρην ἐν συνοδίᾳ τοῦ Ι. Δ. Τανταλίδου, Διευθυντοῦ τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου, ἀντεπισκέψατο τὰς ΑΑ. ΕΕ. τοὺς πρεσβευτὰς Ρουμανίας Ἀλέξανδρον Γκίκαν, Σερβίας Νουβόκοβιτς καὶ Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτον, καὶ τὴν Α. Ε. τὸν ἐνταῦθα πληρεξούσιον τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς συνάψεως τῶν ἐλληνοτουρκικῶν συμβάσεων Δ. Στεφάνου, οὗ τὸ ὄνομα ἐκ παραδρομῆς εἶχε παρλειφθῆ ἐν τῷ περὶ ἐπισκέψεως τῆς Α. Ε. τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτου πρὸς τὴν Α. Θ. Π. χρονικῷ ἡμῶν, ὅπερ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἐδημοσιεύσαμεν.

—*Πατριαρχικαὶ προσήσεις.*— Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ Κυριακῇ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῇ Α. Ε. τῷ ἄρτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει διορισθέντι πρεσβευτῇ τῆς Ρουμανίας Ἀλεξάνδρῳ Γκίκᾳ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Δ. Τανταλίδου.

Τῇ Δευτέρᾳ δὲ ἡ Α.Ε. ὁ πρεσβευτὴς ἐν συνοδίᾳ τοῦ Α' διερχομένου τῆς πρεσβείας Ἀρχάγγελ ἐπισκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε προχθὲς τῇ Α. Ε. τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τοῦ κράτους καὶ τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Α. Ε. Μ. Συμβουλίου Ἀνδρέᾳ Κοπάκη ἐφέντη, ἀδιαθετοῦντι ἀπὸ τινων ἡμερῶν, τὰς ἐπὶ τῇ ταχείᾳ ἀναρρώσει αὐτοῦ εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιεπισκόπου Λαυρεντίου.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Παναγιώτης διεβίβασε τὰς προσηρσεις αὐτοῦ καὶ τῇ εὐγενεστάτῃ Σοφίᾳ Βαγιάννη, συζύγῳ τῆς Α. Υ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σάμου, ἐπὶ τῇ ἐναγχος εἰς βλατιεύουσιν αἰσὶν ἀφίξει αὐτῆς διὰ τοῦ πανοσιολογιώτατου Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυστόμου.

— Μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως. — Ἡ Α. Σ. ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν μητροπολίτης ἁγ. Σωζοαγαθουπόλεως ἐπὶ τῇ τῇ προσεχῇ Δευτέρᾳ ἀγομένη μνήμῃ τοῦ ἁγίου Παρθενίου, ἐπισκόπου Λαμφάκου, δὲν δέχεται ἐπισκέψεις.

— Ἐπέτειος ὀνόματος. — Τοῦ ἐκ τῶν ὁμογενῶν Συμεωνάκη ἐφέντη Σινιόσογλου ἄγοντος προχθὲς τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἡ Α. Θ. Παναγιώτης διεβίβασεν αὐτῷ τὰς συγχρητηρίους αὐτοῦ προσηρσεις διὰ τοῦ πανοσιολογιώτατου Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυστόμου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Καθὰ προκηγγέλη, ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τεῦχος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας ἐξ ἑξ τευχῶν τυπογραφικῶν φύλλων συγκείμενον καὶ περιέχον τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐδρεύοντος Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου. Κατὰ δὲ τὴν προγενομένην δῆλωσιν τὸ τεῦχος διανέμεται δωρεάν μὲν εἰς τοὺς προπληρώσαντας τὴν συνδρομὴν αὐτῶν συνδρομητὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ εἰς πάντα τὰ μέλη τοῦ Μουσικοῦ τούτου Συλλόγου, τῇ πληρωμῇ δὲ 15 γρῶν εἰς τοὺς μὴ ὄντας μέλη τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου καὶ πάντας τοὺς θέλοντας ν' ἀποκτήσωσι τὸ ὅραϊον τοῦτο τεῦχος. Πεποίθαμεν ὅτι ἡ δημοσίευσίς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Μουσικοῦ τούτου σωματείου θὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις ἱεροψαλτῶν, ὡς καὶ πάντων τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἱερὰν μουσικὴν λογίων, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ ὑποστηρίξωσι παντοιοτρόπως τὸν Σύλλογον τοῦτον, ὅστις τόσον λαμπρὸν καὶ τηλαυγὲς πρόσωπον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς συστάσεώς του μέχρι τῆς σήμερον προέθετο, καὶ οὕτως ἡ δράσις, οὐδαμῶς ἀμφιβέβητο, ὅτι ἔσται ἐπιφειλεστάτη διὰ τὴν καθόλου

Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν, ἣν μετὰ τοσαύτης προσπάθειας καὶ ἐπιτυχίας καλλιεργεῖ ὁ ἐν λόγῳ Μουσικὸς Σύλλογος.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ὅσαι τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς οὐπω τελείως ἐξεκαθάρισαν τοὺς ἐκκρεμῆς αὐτῶν λογαριασμοὺς διὰ τὰ πρὸ τριετίας περίπου ἀποσταλέντα γραμμάτια τοῦ στρατιωτικοῦ ἐράνου, προσκαλοῦνται τὸ ὑστάτον, ἵνα μέχρι τῆς 15 ἡραξάμενου μηνὸς Φεβρουαρίου ἐξ ἁπαντός, εἴτε τὸ ἀντίτιμον εἴτε αὐτὰ τὰ ὀφειλόμενα γραμμάτια ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Προσεπιδηλοῦται δὲ ὅτι οὐδεμία παρασχεθήσεται νεωτέρα πέραν τῆς ἄνω ὀριζομένης προθεσμίας, ἀλλὰ τὰ προσήκοντα γενήσονται διαβήματα κατὰ τῶν ὑπαίτιων τῆς τοιαύτης καθυστέρησεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 4 Φεβρουαρίου 1900.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Δημήτριος Τσουκαλὴς ἱατρός, ὁπῆκος Ὁθωμανός, τέως μὲν κάτοικος Πέραν (ὁδὸς Χαλεπῆς, ἀρ. 25), νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην Ἑυρωπαϊκῇ τῆς πρωίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων κοινοποιήσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἠφ' ἑαυτοῦ πρὸ τοῦ Πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων Δικαστηρίου, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου πληρεξουσίου νομίμως διορισμένου, ὡς ἐναγόμενος ἐπὶ διατροφή ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Εὐφροσύνης, τὸ γένος Ἀντωνίου Σπάρταλη, ὁπῆκου Ὁθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ διακμενούσης ἐν Πέραν (ὁδὸς Ταρλάπασχ Φουσουτσού ἀρ. 12). Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρεῖς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Ἰανουαρίου 1900. 3

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπογρ.) Ὁ Χαλδεῖας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

(ὑπογρ.) Διάκονος Ἀνθιμος Π. Ὁρφανίδης

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῇ δημοσίᾳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἶδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ